

ภาคที่สอง

การปฏิบัติเกี่ยวกับการทำสนธิสัญญาของประเทศไทย

บทที่ ๑

หลักในการทำสนธิสัญญาของประเทศไทยภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันหรือนัยหนึ่งรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งได้ตรา
ไว้ ณ วันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑ บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๖ เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ
ฉบับก่อน ๆ ดังนี้

"มาตรา ๑๕๖ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือ
สัญญาสันติภาพสงครามและทำหนังสือสัญญาอื่นกับนานาประเทศ หรือกับองค์การระหว่างประเทศ
หนังสือสัญญาใดที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือจะออกพระราช
บัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา"

คำว่า "หนังสือสัญญา" ตามมาตรา ๑๕๖ หมายถึง "สนธิสัญญา" (Treaty)
ในกฎหมายระหว่างประเทศ แต่คำว่า "สนธิสัญญา" หรือ "Treaty" ในความหมาย
ทางกฎหมายระหว่างประเทศนั้นมีความหมายกว้าง ไม่ได้หมายความถึงสนธิสัญญาซึ่งตรง

(๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๕๔ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๔๕
มาตรา ๗๖ ฉบับชั่วคราว พ.ศ. ๒๕๕๐ ไม่บัญญัติเรื่องนี้ไว้ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๒
มาตรา ๑๕๔ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๕ มาตรา ๗๖ ธรรมนูญ
การปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๓๒ ไม่บัญญัติไว้โดยตรงแต่บัญญัติไว้ใน
มาตรา ๒๐ วรรค ๑ ว่า "ในเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้วินิจฉัย
กรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตย" จึงต้องพิจารณา
ในบทบัญญัติว่าควยอำนาจในการทำสนธิสัญญาจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ซึ่งทุกฉบับบัญญัติ
ไว้ เช่นเดียวกับฉบับปัจจุบันนี้ เว้นแต่ฉบับชั่วคราว พ.ศ. ๒๕๕๐

(๒) โดยปกติความตกลงระหว่างบุคคลในกฎหมายระหว่างประเทศเป็นความตกลงที่กระทำเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ทั้งนี้ไม่ว่าความตกลงควรวางไว้คำทางกฎหมายเสียเลย ศาลประจำสิทธิระหว่างประเทศ ได้พิพากษาในคดี

(Legal Status of Eastern Greenland Case

ปี ค.ศ. ๑๙๓๓ ว่า คำกล่าวควรวางของรัฐมนตรีต่างประเทศนอร์เวย์ Mr. Ihlen (ปรากฏในบันทึกการเจรจาของฝ่ายนอร์เวย์) ต่อเอกอัครราชทูตเดนมาร์กที่ประจำอูนิออร์เวย์เกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ Eastern Greenland นั้น ผู้พิพากษานอร์เวย์มิได้คำนึงถึงข้อเท็จจริงของเดนมาร์กเหนือ Eastern

Greenland (P.C.I.J. Ser. A/B No. 53 p. 73

..... อนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา Convention on the Law of Treaties เกี่ยวกับ

ซึ่งสหประชาชาติได้จัดทำขึ้น ณ กรุงเวียนนาเมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๐๒ ได้ลงมติรับ ข้อ ๓ มีบทบัญญัติเป็นการยืนยันหลักที่ว่า

"Article 3

International agreements not within the scope of the present Convention

The fact that the present Convention does not apply to international agreement concluded between States and other subjects of ^{international} law, or to international agreements not in written form, shall not affect :

- (a) the legal force of such agreements ;
(b)"

(๓) องค์กรวาติกัน (Holy See)
องค์การระหว่างประเทศ

บุคคลในกฎหมายระหว่างประเทศ (subject of International law) ไม่วา
 จะในรูป สนธิสัญญา (treaty) อนุสัญญา (convention) ความตกลง
 ขั้วคราว (modus Vivendi) พิธีสาร (Protocal) ความตกลง
 (Agreement) ข้อตกลง (Arrangement) หนังสือแลกเปลี่ยน
 เปิด (Exchange of Notes) คือในความหมายอย่างกว้าง (Lato Sensu)
 ของคำว่า "สนธิสัญญา" (Treaty) (๔)

(๓) บุคคลในกฎหมายระหว่างประเทศ (Subjects of International law)
 ไคแกร์ฐานครวาติกัน (Holy See) องค์การระหว่างประเทศ และในบาง
 กรณีพวกกบฏ (insurgents) อาจมีอำนาจเข้าทำสนธิสัญญาได้เช่นกัน ดัง
 จะเห็นในการเจรจาสันติภาพเวียดนามในขณะนี้ ไคมีปัญหาเรื่องที่นั่งประชุมของ
 ผู้แทนต่าง ๆ ที่เขาประชุม เพราะทางฝ่ายสาธารณรัฐเวียดนามเกรงว่า ถ้าให้
 คณะผู้แทนฝ่ายเวียดกง หรือแนวปลดแอกแห่งชาติ (National Liberation
 Front) นั่งแยกเป็นสัดส่วนต่างหากแล้ว จะเป็นการโน้มน้าวให้เห็นไป
 ไควว่าเป็นการรับรองนิติสภาพ (legal status) ของพวกเวียดกงโดย
 ปริยาย

(๔) ในบางกรณีจะเห็นว่าใช้คำ "อนุสัญญา" (convention) ในความหมายอย่าง
 กว้างเช่นธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ มาตรา ๓๘ บัญญัติว่า
 "1. The Court, whose function is to decide in accordance
 with international law such disputes as are submitted
 to it, shall apply;
 a. international Conventions, whether general or
 particular establishing rules expressly recognized
 by the contesting States,
 b."

ทั้งนี้ เพราะวาทความตกลงระหว่างประเทศ ที่เป็นการวางหลักเกณฑ์ต่าง ๆ
 ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้น มักกระทำในรูปอนุสัญญา เช่น
 Vienna Convention on Diplomatic Relation 1961

โดยปกติรัฐธรรมนูญของแต่ละรัฐ จะกำหนดอำนาจหน้าที่ในการทำ
สนธิสัญญาไว้ และตามมาตรา ๑๕๐¹⁶² วรรค ๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พ.ศ. ๒๕๑๑^{๑๕๑} จะเห็นได้ว่าอำนาจในการทำสนธิสัญญานั้น เป็นของพระมหากษัตริย์
แต่พระองค์ทรงใช้อำนาจบริหารนี้ทางคณะรัฐมนตรี^(๕) อย่างไรก็ดี มาตรา ๑๕๐^{16๑}

วรรค ๒ กำหนดให้สนธิสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยกรณีหนึ่งหรือจะคง

ออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสนธิสัญญาอีกกรณีหนึ่ง ต้องได้รับความเห็น

ชอบจากรัฐสภา จึงจะเห็นว่าสนธิสัญญาทำในรูปใดไม่สำคัญ ความสำคัญอยู่ที่เนื้อหาของ

สนธิสัญญา ถ้าเป็นสนธิสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตประเทศไทยแล้ว เป็นสนธิ

สัญญาที่มีความสำคัญจึงย่อมจะต้องให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบก่อน และในกรณีหลัง

การที่ให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบก่อนนั้น ย่อมเป็นการช่วยให้รัฐสภายอมรับร่าง

พระราชบัญญัติอนุวัติการตามสนธิสัญญาซึ่งคณะรัฐมนตรีเสนอในภายหลัง การที่ต้อง

ตรากฎหมายอนุวัติการตามสนธิสัญญานั้น ก็เป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยึดถือ

ทฤษฎีที่ว่า สนธิสัญญาไม่มีผลเป็นกฎหมายภายใน (Dualistic Doctrine)

จะมีผลผูกพันก็แต่รัฐหรือฝ่ายบริหาร เท่านั้น หากมีผลบังคับโดยตรงแก่ประชาชนไม่

จนกว่าจะไดตราเป็นกฎหมายบังคับการให้เป็นไปตามสนธิสัญญานั้น ๆ ซึ่งตรงกันข้าม

กับทฤษฎี (Monistic Doctrine)

(๕) รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๘ คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๑๕

มีมติ ๑๖ ม.ค. ๒๕๑๒ กำหนดให้เสนอเรื่องต่าง ๆ รวมทั้ง เรื่องการทำสนธิสัญญา ระหว่าง

ประเทศ การเข้าเป็นภาคีในสนธิสัญญา ความตกลงระหว่างประเทศ การเข้าเป็น

สมาชิกขององค์การหรือสถาบันระหว่างประเทศ ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความ

เห็นชอบก่อน และได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาสนธิสัญญา

ต่าง ๆ ขึ้นคณะหนึ่ง มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน

โดยตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๓

เมื่อจะทอ้งไ้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาในการทำสนธิสัญญา ³ กรณีนี้
 ฝ่ายบริหารจะทอ้งไม่ยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญา จนกว่ารัฐสภาจะไ้ให้ความเห็นชอบแล้ว
 การยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญา (consent to be bound by a treaty)
 ซึ่งเมื่อสนธิสัญญามีผลใช้บังคับแล้ว ก็มีผลเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญา (to become
 party to the treaty) นั้น กระทำได้โดยการลงนาม (signature)
 เมื่อสนธิสัญญา ระบุว่สนธิสัญญาจะมีผลใช้บังคับเมื่อลงนาม หรือโดยการแลกเปลี่ยนหรือส่ง
 มอบตราสาร (b) ซึ่งอาจเป็นสัคยานันสาร ตราสารการยอมรับตราสาร การเห็นชอบ
 หรือภาคยานุวัติ (exchange or deposit of instruments of ratifica-
 tion, acceptance, approval or accession)

(b) บางกรณีใช้วิธีแจ้งการยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญา แต่ปรากฏในทางปฏิบัติน้อยมาก
 สนธิสัญญานั้น ๆ จะกำหนดวิธีการนี้ไว้ ปกติปรากฏในความตกลงที่มีความสำคัญ
 น้อย เช่น ข้อ ๑๔ ของธรรมนูญองค์การการกรรมากรระหว่างประเทศกำหนดให้
 รัฐบาลของรัฐสมาชิกแจ้งการยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญา (Recommendation)
 ขององค์การต่อเลขาธิการขององค์การ หลังจากท้องถ้องการผู้มีอำนาจของแต่ละรัฐ
 สมาชิกได้ตกลงยอมรับขอแนะนำแล้ว

อนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา กำหนดหลักการนี้ไว้ในข้อ ๑๖ ดังนี้

"Article 16

Exchange or deposit of instruments of ratification,
 acceptance, approval or accession

Unless the treaty otherwise provides, instruments
 of ratification, acceptance, approval or accession
 establish the consent of a State to be bound by a
 treaty upon ;

- (a) their exchange between the contracting States ;
- (b) their deposit with the depositary ; or
- (c) their notification to the contracting States or to the depositary, if so agreed.

การลงนามสนธิสัญญาแม้จะเป็นสนธิสัญญาที่เขาได้ขณะตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๑๕๐ วรรค ๒ ก็ลงนามไปก่อนโดยผู้มีอำนาจใด (๗) ถ้าสนธิสัญญานั้นยังไม่
มีผลบังคับเมื่อลงนาม จนกว่าจะได้แลกเปลี่ยน (สำหรับกรณีสนธิสัญญาสองฝ่าย
หรือทวิภาคี) หรือส่งมอบ (สำหรับกรณีสนธิสัญญาหลายฝ่ายหรือพหุภาคี)

(๗) ในทางปฏิบัติระหว่างประเทศนั้นถือว่า ถ้าลงนามโดยบุคคลอื่นนอกจากประมุข
ของรัฐ นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแล้ว ต้อง
แสดงหนังสือมอบอำนาจ และสำหรับตราสารแสดงยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญานั้น
ถ้าเป็นสนธิสัญญาระดับประมุขของรัฐ ประมุขของรัฐทรงลงพระนามหรือลงนาม
ถ้าเป็นสนธิสัญญาระดับรัฐบาล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้
ลงนาม เช่น ในทางปฏิบัติของไทย และของสหราชอาณาจักร

ร่างอนุสัญญาว่าด้วย

กฎหมายสนธิสัญญาซึ่งที่ประชุมระหว่างประเทศ ณ กรุงเวียนนา สมัยที่ ๑ พ.ศ.
๒๕๑๒ ลงมติรับข้อ ๗ มีข้อความดังนี้

"Article 7

1. A person is considered as representing a State for the purpose of adopting or authenticating the text of a treaty or for the purpose of expressing the consent of the State to be bound by a treaty if:
 - (a) he produces appropriate full powers; or
 - (b) it appears from the practice of the States concerned or from other circumstances that their intention was to consider that person as representing the State for such purpose and to dispense with full powers.
2. In virtue of their functions and without having to produce full powers the following are considered as representing their State.
 - (a) Heads of State Heads of Government and Ministers for Foreign Affairs, for the purpose of performing all acts relating to the conclusion of a treaty;
 - (b)

ตามร่างข้อนี้ อาจไม่ต้องแสดงหนังสือมอบอำนาจ ถ้าปรากฏว่าเป็น
ธรรมเนียมการปฏิบัติระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องนั้น ๆ หรือสภาพแวดล้อม
อื่น ปรากฏว่า บุคคลมีเจตนาจะแสดงหนังสือมอบอำนาจ

สัตยาบันสาร ทรสารการยอมรับ หรือทรสารการเห็นชอบ อย่างใดอย่างหนึ่ง
 ทั้งนี้แล้วแต่สนธิสัญญาจะระบุไว้ และแม้จะลงนามแล้วแต่ภายหลังจะควยเหตุใดก็ตาม
 เชนรัฐสภาไม่เห็นชอบในการที่จะเข้าผูกพันต่อสนธิสัญญา ก็ยังถือว่าไม่มีพันธะที่จะต้อง
 ปฏิบัติตามสนธิสัญญานั้น แต่อาจมีหน้าที่บางประการ (๘)

การแลกเปลี่ยนหรือส่งมอบทรสารนั้น การแลกเปลี่ยนทรสารกรณีหนึ่ง
ใดแก่หนึ่งสื่อแลกเปลี่ยน (Exchange of Notes) มักจะมีผลใช้บังคับทันทีเมื่อ
แลกเปลี่ยนหนังสือ ปกติแล้วขอความในหนังสือแลกเปลี่ยนจะกำหนดไว้ ทั้งนี้ถ้ามีผล
ผูกพันตั้งแต่ขณะแลกเปลี่ยนหนังสือก็ต่อขอความเห็นชอบจากรัฐสภาอันเช่นกัน ถ้า
เขากรณีใดกรณีหนึ่งตามมาตรา ๑๖๒ วรรค ๒

(๘) อนุสัญญาว่าควยกฎหมายสนธิสัญญาฯ ข้อ ๑๘ กำหนดหน้าที่รัฐที่จะต้องละเว้น
 การกระทำใดที่จะเป็นการล้มล้างวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญา เมื่อใดลงนามโดย
 มีข้อแม้ว่าจะต้องสัตยาบัน ยอมรับหรือเห็นชอบอีกครั้ง ทั้งนี้ จนกว่าจะได้แสดง
 เจตนาโดยชัดแจ้งว่าจะไม่เข้าเป็นภาคีแล้ว หรือเมื่อแสดงการยินยอมผูกพันต่อ
 สนธิสัญญาแล้ว เว้นแต่สนธิสัญญานั้นกว่าจะมีผลใช้บังคับก็ล่วงเวลาเกินควร

"Article 18

Obligation of a State not to defeat the object and
purpose of a treaty prior to its entry into force

A State is obliged to refrain from acts which would
 defeat the object and purpose of a treaty when :

- (a) it has signed the treaty or has exchanged instrument constituting the treaty subject to ratification, acceptance or approval, until it shall have made its intention clear not to become a party to the treaty ; or
- (b) it has expressed its consent to be bound by the treaty, pending the entry into force of the treaty and provided that such entry into force is not unduly delayed".

ในการดำเนินการแลกเปลี่ยน หรือส่งมอบตราสาร ซึ่งอาจเป็นสัตยาบันสาร
 ตราสารการยอมรับ ตราสารการเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติสารนั้น เท่ากับเป็นการ
 ยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญา ปกติสนธิสัญญาจะกำหนดไว้ว่า การแลกเปลี่ยนหรือส่งมอบ
 นั้น จะมีผลเมื่อใด ซึ่งอาจจะมีผลทันที เมื่อแลกเปลี่ยนหรือส่งมอบ หรือภายในกำหนด
 ระยะเวลาหนึ่งหลังจากที่ใดแลกเปลี่ยนหรือส่งมอบตราสารดังกล่าว จึงต้องขอความ
 เห็นชอบของรัฐสภาก่อนเมื่อเขากรณีใดกรณีหนึ่งตามมาตรา ๑๕๐ วรรค ๒

ในการทำสนธิสัญญาในระยะหลัง นอกจากคำ "การสัตยาบัน"
 (ratification) ยังปรากฏเห็นใจคำ "การยอมรับ" (acceptance) และ
 "การเห็นชอบ" (approval)

คำว่า "การยอมรับ" และ "การเห็นชอบ" นั้น มี ๒ ความหมาย (๕)
 ความหมายหนึ่งมีผลทำนองเดียวกับ "การสัตยาบัน" อีกความหมายหนึ่งมีผลทำนองเดียวกับ "การ
 ภาคยานุวัติ" เช่น ญัตติของรัฐมนตรีศึกษาของเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ (ซีเมส)
 ขอ ๑๑ มีความว่า

"ARTICLE XI

ENTRY INTO FORCE

1. This Charter shall be subject to acceptance.

The instruments of acceptance shall be deposited with the
 Royal Government of Thailand.

2. This Charter shall come into force when it has
 been accepted by five of the original Member States.
Subsequent acceptance shall take effect immediately.

3."

(๕) Report of the International Law Commission,
 Commentaries on Draft Articles on the Law of
 Treaties (General Assembly, Official Records:
 Twenty-first session) Supplement No. 9 (A/6309)
 (Rev. 1) P. 31 "For, on the international plane,
 "acceptance" is an innovation which is more one
 of terminology than of method. If a treaty provides
 that it shall be open to signature "subject to
 acceptance", the process on the international plane
 is like "signature subject to ratification". Similarly,

"คำว่า "subject to acceptance" มีความหมายเช่นเดียวกับ "subject to ratification" ส่วนคำว่า "Subsequent acceptance" ในกรณีหลังนั้น หมายถึงการภาคยานุวัติ (accession, adhesion, adherence) คือการยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญาโดยไม่ไดลงนามสนธิสัญญานั้น ๆ

"การยอมรับ" และ "การเห็นชอบ" ในความหมายสัตยาบนั้นนั้น มักจะใช้ปฏิบัติในกรณีที่เป็นกรณีเปิดโอกาสให้รัฐบาลพิจารณาตกลงใจในการเข้าผูกพันต่อสนธิสัญญาอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งอาจไม่จำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบจากสภา ทั้งนี้ ย่อมอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายภายในของแต่ละรัฐ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ รัฐสภาที่มีอำนาจให้ความเห็นชอบในการทำสนธิสัญญา ตามมาตรา ๑๕๐ วรรค ๒ ประกอบด้วยวุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร ๗๔ วรรคแรก และสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา ๗๖) และการให้ความเห็นชอบนั้น ทั้งสองสภาจะต้องประชุมร่วมกัน (มาตรา ๑๓๓ (๕) องค์ประชุมของรัฐสภาในกรณีนั้น มาตรา ๑๓๖ บัญญัติว่า

(๑๐) Ibid., p. 31 :

"Signature subject to acceptance" was introduced into treaty-practice principally in order to provide a simplified form of "ratification" which would allow the government a further opportunity to examine the treaty when it is not necessarily obliged to submit it to the State's constitutional procedure for obtaining ratification."

"The observations in the preceding paragraph apply mutatis mutandis to "approval", whose introduction into the terminology of treaty-making is even more recent than that of "acceptance"

"ภายใต้บังคับมาตรา ~~๑๑๓~~^{14๕} วรรค ๒ ในการประชุมรัฐสภา ในหน้าที่
ไขแก่สภาทั้งสองมาบังคับโดยอนุโลม" ดังนั้น บทที่ไขเกี่ยวกับองค์ประชุมในกรณี
ใต้แก่ มาตรา ~~๑๑๓~~^{11๕} ซึ่งบัญญัติว่า

"การประชุมวุฒิสภาก็ การประชุมสภาผู้แทนก็ดี ต้องมีสมาชิกประชุมไม่น้อยกว่าครึ่ง
~~ขององค์ประชุม~~^{ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด} จึงจะเป็นองค์ประชุม"

องค์ประชุมของรัฐสภาในกรณี จึงต้องประกอบด้วยสมาชิกไม่ต่ำกว่าหนึ่ง ~~หรือ~~^{หรือ} กึ่งหนึ่ง
ในสามของจำนวนสมาชิกของแต่ละสภารวมกัน และการลงมติวินิจฉัยในกรณี ถือเอา
(๑๑)

เสียงข้างมากเป็นประมาณ ตามมาตรา ๑13 ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

แม้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจะได้บัญญัติไว้ในมาตรา ~~๑๕๐~~^{1๖๒} วรรค ๒ ว่า

"หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลง ^{อาณา} เขตไทยหรือจะตองออกพระราชบัญญัติให้

ให้การ เป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา"

แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีบทบัญญัติยกเว้นให้ไม่ต้องขอความเห็นชอบของ

รัฐสภา แม้จะเขากฎนี้ตามมาตรา ~~๑๕๐~~^{1๕๖} วรรค ๒ เพราะตามมาตรา ~~๑๖๒~~³

(๑๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๑๐๘

"ภายใต้บังคับมาตรา ๗๕ มาตรา ๑๒๑ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา
๑๖๔ การลงมติวินิจฉัยขอปรึกษาให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็น
ประมาณ

สมาชิกคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน ถ้า
มีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นได้อีก
เสียงหนึ่ง เป็นเสียงชี้ขาด"

พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทางคณะรัฐมนตรี (๑๒)

นอกจากนี้มาตรา

๑๓๘ บัญญัติว่า

"ในวาระเริ่มแรกก่อนเปิดประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนตามมาตรา ๑๔๐ ให้วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ของรัฐสภา" อันมีผลทำให้กรณีตามมาตรา ๑๕๐ วรรค ๒ ในระยะเวลาดังกล่าวได้รับความเห็นชอบของวุฒิสภาเท่านั้น.

(๑๒) มาตรา ๑๓๖ "ในยามที่มีสถานะสงครามหรือมีภาวะคับขัน ถึงขนาดอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรและการใช้อำนาจนิติบัญญัติทางรัฐสภาตามปกติอาจขัดข้อง หรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ เมื่อคณะรัฐมนตรีเสนอ รัฐสภาจะมีมติให้พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทางคณะรัฐมนตรี โดยประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้ มติดังกล่าวรัฐสภาจะมีมติเลิกเสียเมื่อใดก็ได้"

หากสถานะสงครามหรือภาวะคับขันดังกล่าวในวรรคหนึ่ง เกิดขึ้นหรือมีอยู่ในระหว่างสภาผู้แทนถูกยุบก็ได้ หรือไม่สามรถจะเรียกประชุมรัฐสภาได้ทันทางที่กิติ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทางคณะรัฐมนตรีได้โดยประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติ"

คณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาอนุสัญญาต่าง ๆ

ก. ความมุ่งหมายในการจัดตั้งคณะกรรมการ

เนื่องจากได้มีการพิจารณากันว่า โดยที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกแห่งสหประชาชาติ จึงมีความผูกพันที่จะต้องเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาและความตกลงระหว่างประเทศหลายฉบับ อาทิเช่น อนุสัญญาวาดวยเอกสิทธิและความคุ้มกันเป็นต้น ประการหนึ่งกับอีกประการหนึ่ง โดยที่เราถูกบังคับให้เข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาระหว่างประเทศหลายฉบับ ตามความผูกพันที่มีอยู่ในความตกลงสมบูรณ์แนบกับบริเตนและอินเดียฉบับลงวันที่ ๑ มกราคม ๒๔๘๖

ในการเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาระหว่างประเทศเหล่านี้ บางฉบับเราจำเป็นต้องออกกฎหมายขึ้นใหม่ หรือบางฉบับเราต้องแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายภายในที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้บังคับการให้เป็นไปตามความผูกพันที่มีอยู่ในอนุสัญญาเหล่านี้ได้ ซึ่งโดยปกติเราก็ร่างกฎหมายขึ้นแล้ว เสนอคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อตรวจแก้ข้อหนึ่งวิธีการนี้ทำให้รัชชการกระทรวงการต่างประเทศจึงเห็นว่าถ้าหากจะมีคณะกรรมการพิเศษสักคณะหนึ่งประกอบด้วย กรรมการร่างกฎหมายแห่งคณะกรรมการกฤษฎีกาและผู้สันักในกฎหมายระหว่างประเทศ แล้วมอบให้คณะกรรมการนี้ดำเนินการไปโดยตลอด ก็คงจะทำให้งานนี้สำเร็จไปเร็วขึ้น คือถ้าจะมีการร่างกฎหมายขึ้นใหม่ ก็ยกร่างกฎหมายขึ้นมาโดย หรือถ้าจะต้องแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายอย่างไร ก็ดำเนินการไปทันที

กระทรวงการต่างประเทศจึงเสนอความเห็นเรื่องนี้ไปยังคณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นชอบด้วย จึงให้แต่งตั้งคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกชื่อว่า "คณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาอนุสัญญาต่าง ๆ"

ข. การดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาอนุสัญญาต่าง ๆ

ในชั้นเดิม กระทรวงการต่างประเทศได้พิจารณาเห็นว่า การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศนี้ มีค้างอยู่อีกหลายฉบับด้วยกัน และการเข้าเป็นภาคีย่อมมีปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายภายในของไทยเรา ซึ่งถ้าจะต้องมีการยกวางขึ้นใหม่หรือแก้ไขของเดิม ก็จะต้องเสนอรัฐสภา ในการนี้จะต้องอาศัยคณะกรรมการกฤษฎีกา แดกรกรมการร่างกฎหมายของกฤษฎีกามีจำนวนจำกัดและมีงานมาก การพิจารณาร่าง อนุสัญญาต่าง ๆ จึงได้รับความล่าช้า และถ้าจะส่งอนุสัญญาที่ยังอยู่ที่กระทรวงการต่างประเทศไปให้เพิ่มเติม อาจจะไม่ทันทางเสร็จได้โดยรวดเร็ว และทางกรมสหประชาชาติได้เคยปรึกษากับเลขาธิการคณะรัฐมนตรีและเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาคู ต่างก็เห็นพ้องกันว่า น่าจะมีคณะกรรมการพิเศษขึ้นคณะหนึ่งเพื่อรับพิจารณาอนุสัญญาต่าง ๆ เหล่านี้ ทางรัฐบาลอาจจะเชิญผู้สันักดีในเรื่องอนุสัญญาระหว่างประเทศและการต่างประเทศเป็นกรรมการ จะได้ผลเร็วความอบไ้กรรมการร่างกฎหมายของกฤษฎีกาพิจารณาอย่างที่เป็นอย่างนี้ จึงเห็นว่า เรื่องนี้กระทรวงการต่างประเทศน่าจะยกเรื่องเป็นทางการไปทางคณะรัฐมนตรีเพื่อวินิจฉัย

ฉะนั้น กระทรวงการต่างประเทศจึงเสนอรายงานไปยังนายกรัฐมนตรี ขอให้ตั้งคณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาอนุสัญญาต่าง ๆ ดังกล่าว
แล้วนั้น

ต่อมาเลขาธิการคณะกรรมการได้แจ้งต่อ เจ้าเมืองของคณะกรรมการ
 มาว่า คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติเมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๓ เห็นชอบด้วย
 ตามที่กระทรวงการต่างประเทศเสนอให้จัดตั้งกรรมการพิเศษขึ้นคณะหนึ่ง รับผิดชอบโดย
 เฉพาะในการพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับอนุสัญญาระหว่างประเทศ เพื่อความสะดวกและ
 รวดเร็วแก่การปฏิบัติงานนี้ จึงให้กระทรวงการต่างประเทศรับไปพิจารณากำหนด
 วัตถุประสงค์ที่สมควร เป็นกรรมการขึ้น และอนุมัติให้คณะกรรมการดำเนินการต่อไปได้
 เดียวแล้ว เสนอคณะกรรมการทราบภายหลัง

ในการพิจารณากำหนดวัตถุประสงค์ขึ้น เป็นคณะกรรมการนี้ทางกระทรวงการ
 ต่างประเทศได้ทำการปรึกษาร่วมกับเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งได้ให้ความ
 เห็นว่า การตั้งคณะกรรมการพิเศษเช่นนี้ขึ้นย่อมเป็นการเหมาะสมแล้ว เพราะถ้าจะ
 ให้กรรมการร่างกฎหมายของคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาแล้ว ยังมองไม่เห็นทาง
 จะเสร็จได้ เพราะแต่ละนายก็มีงานประจำของตนอยู่โดยเฉพาะ การพิจารณาก็
 จะดำเนินไปตามแบบปกติ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาจึงแนะนำว่า เมื่อตั้งคณะ
 กรรมการพิเศษขึ้นแล้ว ก็ควรจะเลือกจากผู้ที่พอจะมีเวลามาปรึกษาร่วมกันได้ มี
 เวลาอ่านเรื่องราวต่าง ๆ ใกล้เคียงพอ และท่านเหล่านั้นจะสามารถช่วยทำบันทึก
 มีแจ้งได้อีกด้วย ฉะนั้น จึงเห็นชอบพร้อมกันที่จะเลือกกรรมการพิเศษขึ้นเป็นคณะแรก
 ดังมีรายชื่อต่อไปนี้ คือ

๑. เลขาธิการคณะกรรมการ กฤษฎีกา
๒. นายพิชาญ บุคยง
๓. หลวงจำรุงเนติศาสตร์
๔. หลวงประสาทสุภินิ
๕. นายไพโรจน์ ชัยนาม

ค. อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาอนุสัญญาต่าง ๆ

คณะกรรมการพิเศษ ๆ มีหน้าที่ คือ

พิจารณาอนุสัญญาต่าง ๆ ที่ประเทศไทยจะต้องเข้าเป็นภาคี
และพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับความสมบูรณ์ถูกต้องของอนุสัญญาเหล่านั้น
ตลอดจนเป็นผู้ให้ความเห็นในทางกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งกระทรวงการต่าง
ประเทศจะเสนอหรือเป็นครั้งคราว และพิจารณาสัญญาหรือข้อตกลงที่ประเทศไทยจะ
ลงนามกับองค์การสหประชาชาติและนานาประเทศด้วย

นอกจากจะมีหน้าที่ดังกล่าวแล้ว ในการพิจารณาของคณะกรรมการ ใต้
เชิญผู้แทนกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้องมาร่วมพิจารณาด้วยทุกเรื่องไป

ต่อมามีปัญหาที่พาดพิงกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของ
กระทรวงการต่างประเทศ เช่นปัญหาที่เลขาธิการสหประชาชาติไคถามหรือहारีธมา
เป็นต้น ปัญหาชนิดนี้คณะกรรมการจะมีอำนาจพิจารณาหรือไม่ จึงได้หารือคณะรัฐมนตรี
ไป

คณะรัฐมนตรีได้ขยายอำนาจหน้าที่ให้ดังต่อไปนี้

๑. นอกจากจะมีหน้าที่พิจารณาอนุสัญญาระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่ประเทศ
ไทยจะต้องเข้าเป็นภาคีด้วยแล้ว ให้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวเนื่อง
กับความสมบูรณ์ถูกต้องแห่งอนุสัญญาเหล่านั้น ตลอดจนเป็นผู้ให้ความเห็นในทางกฎหมาย
ระหว่างประเทศซึ่งกระทรวงการต่างประเทศจะเสนอหรือไปเป็นครั้งคราวด้วย

๒. ให้ขยายอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ โดยให้กรรมการคณะนี้มีอำนาจ
หน้าที่พิจารณาสัญญาหรือข้อตกลงที่ประเทศไทยจะลงนามกับองค์การสหประชาชาติและ
นานาประเทศด้วย

ทั้งนี้ โดยอ้างเหตุผลว่า เนื่องจากมีปัญหาบางประการเกิดขึ้นคาบเกี่ยวกับ การพิจารณาอนุสัญญาต่าง ๆ เหล่านี้ เช่นปัญหาเรื่องว่าอนุสัญญาชนิดใดบ้างควรจะได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาเสียก่อน ตลอดจนปัญหาที่พาดพิงถึงกฎหมายระหว่างประเทศบางประการอันเกี่ยวกับหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศ เช่นปัญหาที่เลขาธิการแห่งองค์การสหประชาชาติได้ตั้งถามมาเป็นต้น ฯลฯ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ทั้งในทางกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในเป็นอย่างดีพิจารณา ซึ่งถ้าจะกระทำใหญ่ถูกต้องแล้วกระทรวงการต่างประเทศก็จะต้องขอความเห็นไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งอาจจะเป็นการล่าช้าไม่ทันกับความต้องการก็เป็นได้ ฉะนั้น โดยที่เห็นว่าคณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาอนุสัญญาต่าง ๆ ที่คณะรัฐมนตรีได้ลงมติแต่งตั้งไว้แล้วนั้นประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในเป็นอย่างดี กระทรวงการต่างประเทศจึงเห็นสมควรขอให้คณะรัฐมนตรีลงมติอนุมัติให้คณะกรรมการพิเศษดังกล่าวแล้วมีอำนาจหน้าที่กว้างขวางออกไป คือนอกจากมีหน้าที่พิจารณาอนุสัญญาระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่ประเทศไทยจะต้องเข้าเป็นภาคีด้วยแล้ว ยังมีอำนาจหน้าที่พิจารณาปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับความสมบูรณ์ถูกต้องของอนุสัญญาเหล่านั้น ตลอดจนเป็นผู้ให้ความเห็นในทางกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งกระทรวงการต่างประเทศจะเสนอหรือไปเป็นครั้งคราวด้วย

ง. การดำเนินงานของคณะกรรมการ

การดำเนินงานของคณะกรรมการพิเศษ

ในการดำเนินงานของคณะกรรมการพิเศษนั้น เรื่องที่จะมาสู่คณะกรรมการมาได้ ๒ ทาง คือ

๑. โดยคำสั่งคณะรัฐมนตรี
๒. โดยคำสั่งประธานกรรมการ

เรื่องที่มาโดยมติของคณะรัฐมนตรี ถึงประธานคณะกรรมการโดยตรง
 เลขานุการจะคงทำบันทึกเสนอรายงานให้ประธานกรรมการทราบโดยมิชักช้า เพื่อ
 ขอรบคำสั่งว่าจะให้ดำเนินการอย่างไร และเมื่อกำเนินการเสร็จแล้ว ก็ส่งตรงไป
 ยังคณะรัฐมนตรี

เรื่องที่เข้ามาโดยคำสั่งของประธานกรรมการ เรื่องทำนองนี้โดย
 ปกติเข้ามาทางกรมกองต่าง ๆ เมื่อกรมกองได้รับแล้วก็จะทำบันทึกเสนอขึ้นไปตาม
 ลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรี และรัฐมนตรีจะใดสั่งให้เสนอให้คณะกรรมการพิเศษพิจารณา
 อีกชั้นหนึ่ง เช่น เรื่องอนุญาตการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เป็นต้น เมื่อคณะกรรมการ
 พิจารณาเสร็จแล้วก็ส่งให้กรมเจ้าหน้าที่ยื่นคำให้การต่อไป

หนึ่ง ในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๔๘๕ ท่านนายกรัฐมนตรีได้เสนอขอความเห็นความเข้าใจว่า ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้แต่งตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ ขึ้น เพื่อพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้น เมื่อคณะกรรมการนั้น ๆ ได้พิจารณาที่มีความเห็นประการใด ก็ควรจะคงนำเสนอขอมติคณะรัฐมนตรีก่อนที่จะสั่งการหรือดำเนินการไป หากคณะกรรมการนั้นสั่งการไปเสียเอง คณะรัฐมนตรีก็จะไม่ทราบเรื่องเลย และบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเงินก็อาจสั่งการไปเกิดเป็นการผูกพันในการที่จะตั้งงบประมาณด้วย จึงจำเป็นต้องให้คณะรัฐมนตรีได้รับรู้หรือเห็นชอบด้วยเสียก่อน ทั้งนี้ นอกจากคณะกรรมการบางคณะที่คณะรัฐมนตรีได้มอบอำนาจให้ไปพิจารณาคำเนิการ และสั่งการไปได้ จึงควรสั่งการไปได้โดยไม่ต้องขอมติคณะรัฐมนตรีอีก ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาเห็นชอบด้วยตามที่ท่านนายกรัฐมนตรีเสนอ และให้คณะกรรมการต่าง ๆ ถือเป็นระเบียบปฏิบัติต่อไป

ระเบียบนี้ให้คณะกรรมการต่าง ๆ ที่คณะรัฐมนตรีมีมติแต่งตั้งในหน้าที่
 ของกระทรวงนี้ถือเป็นระเบียบปฏิบัติต่อไป / รวมทั้งคณะกรรมการพิเศษเพื่อ
 อำนวยการ
 พิจารณาอนุญาตต่าง ๆ ด้วย นั้นเอง

องค์ประชุมของคณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาอุทธรณ์ต่าง ๆ

องค์ประชุมของคณะกรรมการนั้นจะต้องมีกรรมการอย่างน้อย ครึ่งหนึ่ง (ขณะนี้กรรมการทั้งสิ้นจำนวน ๒๐ คน) จึงจะนับว่าเป็นองค์ประชุมได้ การประชุมโดยปกตินัดไว้ทุก ๆ วันพุธ เวลา ๑๔.๓๐ น. ซึ่งกรรมการส่วนมากตกลงตามนี้ แต่ทั้งนี้ในทางปฏิบัติทั้งองค์ประชุมและกำหนดเวลาในการประชุมอาจจะเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมแล้วแต่สถานการณ์ด้วย

การโฆษณาเปิดเผยแพร่รายงานการประชุมของคณะกรรมการฯ

หนึ่ง ในการประชุมครั้งที่ ๔ คณะกรรมการฯ ได้อภิปรายกันในเรื่องที่จะควรโฆษณาเปิดเผยแพร่รายงานการประชุมของคณะกรรมการฯ นี้ให้ประชาชนทราบได้หรือไม่ และเมื่อได้พิจารณาโดยรอบคอบแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่า การประชุมของคณะกรรมการฯ นี้เป็นเรื่องภายใน และบางครั้งก็มีการอภิปรายได้เพียงพาดพิงไปถึงต่างประเทศด้วย จึงลงมติไม่ให้มีการโฆษณารายงานการประชุมของคณะกรรมการฯ และให้ถือว่าเป็นเรื่อง "ห้ามเปิดเผย"

การปฏิบัติเกี่ยวกับการทำสนธิสัญญาของประเทศไทย

ตามหลักการปฏิบัติในการดำเนินการทำสนธิสัญญาของประเทศไทยนั้น

แมตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๐๖ หมวด ๔ มาตรา ๑๑ จะบัญญัติว่า กระทรวงการต่างประเทศมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการต่างประเทศก็ตาม แต่ในเรื่องที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับต่างประเทศในกรณีที่สำคัญ อาทิเช่น การทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศนั้น ในทางปฏิบัติต้องนำเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาเสียก่อน ทั้งนี้เนื่องด้วยคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาเห็นว่า ในปัจจุบันนี้เหตุการณ์ของโลกก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว การที่คณะรัฐมนตรีจะมาประชุมกันทุกเรื่องตามแบบเกิมนั้น เป็นการเสียเวลาอย่างยิ่ง รัฐมนตรีควรจะได้บริหารราชการในกระทรวงได้โดยกว้างขวาง และรับผิดชอบงานในหน้าที่ของกระทรวงที่บังคับบัญชาให้มากที่สุด เรื่องใดอยู่ในอำนาจหน้าที่รัฐมนตรี ก็ให้รัฐมนตรีพิจารณาสั่งการไปได้ โดยไม่ต้องนำมาเสนอคณะรัฐมนตรีอีก คณะรัฐมนตรีจะประชุมปรึกษาเฉพาะในเมื่อจำเป็นจะต้องพิจารณาปัญหาเรื่องนโยบายหรือเรื่องใหญ่ ๆ ที่มีความสำคัญมากเป็นพิเศษหรือเรื่องที่มีข้อข้องใจเท่านั้น จึงได้ลงมติเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๐๖ กำหนดเรื่องที่ได้เสนอละรัฐมนตรีดังต่อไปนี้

.....

๔. เรื่องที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (เช่น การยกฐานะสถานทูต การรับรองการแต่งตั้งทูตและกงสุลของต่างประเทศ การแต่งตั้ง ขยาย ถอดถอน ทูต กงสุล ซึ่งจะไปประจำในต่างประเทศ การทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศ การเข้าเป็นภาคีในสัญญาความตกลงระหว่างประเทศ การเข้าเป็นสมาชิกขององค์การหรือสถาบันระหว่างประเทศ การตั้งทูตสันถวไมตรีไปเยือนต่างประเทศ การตั้งผู้แทนไปร่วมประชุมระหว่างประเทศ หรือประชุมองค์การชำนาญพิเศษต่าง ๆ ซึ่งไม่ใช่กรณีปกติ การรับการเยี่ยมจากประมุขหัวหน้ารัฐบาล ทูตสันถวไมตรี และผู้แทนต่างประเทศ เป็นแขกของรัฐบาล การช่วยเหลือและการรับความช่วยเหลือระหว่าง

ประเทศ หรือระหว่างประเทศไทยกับสถาบันต่าง ๆ

เมื่ออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการดำเนินการ เกี่ยวกับการทำสนธิสัญญาของประเทศไทย

ตามคำสั่งของกระทรวงการต่างประเทศ เรื่องการกำหนดหน้าที่ส่วนราชการในกระทรวงการต่างประเทศ ให้กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย เป็นเจ้าหน้าที่พิจารณาอนุญาตและความตกลงระหว่างประเทศโดยทั่วไป คำเนินการ เกี่ยวกับการที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาหรือความตกลงดังกล่าว ตลอดจนเป็นเจ้าหน้าที่ที่ความในปัญหาอันเกี่ยวกับสนธิสัญญาและความตกลงเหล่านั้นด้วย

แต่เนื่องด้วยปรากฏว่า การทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศรวมทั้งในรูปอนุสัญญา ความตกลง หนังสือแลกเปลี่ยนและอื่น ๆ ได้ดำเนินการผ่านหลายทาง โดยที่ในบางเรื่องกระทรวงการต่างประเทศ หรือกรมสนธิสัญญาและกฎหมายไม่ได้รับตัวบทของสนธิสัญญานั้น ๆ ไว้เป็นหลักฐาน ในบางกรณีกรมสนธิสัญญาและกฎหมายได้ทราบต่อเมื่อเกิดมีปัญหขึ้นและได้รับเรื่องมาพิจารณาเท่านั้น ฉะนั้น กองสนธิสัญญาแห่งกรมสนธิสัญญาและกฎหมายจึงเห็นว่า การทำสนธิสัญญาต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นการผูกมัดรัฐหรือรัฐบาลนั้น กรมสนธิสัญญาและกฎหมายควรจะเป็นแหล่งกลางได้ทราบและมีตัวบทสนธิสัญญา อนุสัญญา หรือความตกลงนั้น ๆ อย่างครบถ้วน นอกจากความจำเป็นในด้านการรวบรวมหลักฐานอันเกี่ยวกับสนธิสัญญาและแก้ไขข้อเสียเปรียบในการทำสนธิสัญญา หรือความตกลงในโอกาสต่อไปด้วย

ในเรื่องนี้กระทรวงการต่างประเทศจึงมีหลักการอยู่ว่า จะขอความร่วมมือไปยังกระทรวงและหน่วยราชการต่าง ๆ ทุกกระทรวง ได้แจ้งให้กระทรวงการต่างประเทศทราบว่า กระทรวงนั้น ๆ ได้ทำหรือเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหรือรักษาการตามสนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศกับต่างประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศในบาง พร้อมทั้งขอให้ส่งสำเนาตัวบทที่ถูกต้องให้ ในกรณีที่เป็นสนธิสัญญาหรือความ

ตกลง ๒ ฝ่ายควย

ทั้งนี้รวมทั้ง สำนักงานและกรมต่าง ๆ ในกระทรวงการต่างประเทศ
ที่จะต้องมีหน้าที่แจ้งให้กรมสนธิสัญญาและกฎหมายทราบว่า กรมนั้น ๆ เป็นผู้เก็บ
รักษาคำเนินการปฏิบัติการ หรือทำสนธิสัญญา อนุสัญญา และความตกลงระหว่างประเทศ
ไม่ว่าในรูปใดก็ตาม ว่าด้วยเรื่องอะไรบาง ซึ่งถ้าทางกรมสนธิสัญญาและกฎหมายยังไม่
มีตัวบทก็จะได้ออกรหัสลับสำเนาให้กรมสนธิสัญญาฯ ไว้ เป็นหลักฐานต่อไปอีกควย (๓)

หลักในเรื่องการเสนอขอตกลงระหว่างประเทศของรัฐสมาชิก
ประเทศไทย

ตามหนังสือกรมสารบรรณ กรม. ที่ กต. ๓/๒๔๔๘ ลงวันที่ ๓ มกราคม
๒๔๔๘ มีใจความว่า "ท่านนายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งว่า ขอตกลงระหว่างประเทศที่
ประเทศไทยได้ทำความตกลงกับประเทศต่าง ๆ นั้น ให้เสนอสภาผู้แทนราษฎรทราบ
เป็นประจำทุกเรื่องไป

จึงกราบทูลมา เพื่อจักได้รวบรวมรายงานเกี่ยวกับขอตกลงระหว่าง
ประเทศดังกล่าวแล้ว เพื่อเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรทราบเป็นประจำตามคำสั่งของท่าน
นายกรัฐมนตรีต่อไป"

.....

และตามหนังสือสำนักเลขาธิการ กรม. ที่ กต. ๓๔๗/๒๕๐๓ ลงวันที่ ๑๑ มกราคม
๒๕๐๓ มีใจความว่า "เสด็จในกรมฯ รองนายกรัฐมนตรีได้ทรงประทานความเห็นว่

๑. หนังสือสัญญาที่ขอเสนอสภาฯ ก็เฉพาะหนังสือสัญญาที่ต้องขอความ
เห็นชอบจากสภาฯ กล่าวคือ หนังสือสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงเขตแดน และ
หนังสือสัญญาที่จะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อปฏิบัติตาม

๒. หนังสือสัญญาที่เสนอให้สภาทราบ ไม่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่บาง
กรณี เช่น สัญญากู้เงินจากธนาคารโลก เขาเคยขอให้ส่งให้สภาฯ ทราบ

๓. ฉะนั้น ระเบียบทั่วไปจึงควรเป็นว่า ไม่เสนอให้สภาฯ ทราบ เว้นแต่กรณีที่เกิดกับคู่สัญญาว่าจะเสนอ หรือกรณีหนังสือสัญญา เช่น ทางกรมการเมือง ซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นควรให้สภาฯ ทราบเป็นพิเศษ

๔. กรณีอนุสัญญา (เพื่อคุ้มครองทรัพย์สินวัฒนธรรมในกรณีชักกันด้วยอาวุธ) ฉบับนี้ ไม่ควรเสนอให้สภาฯ ทราบ เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับฝ่ายบริหารเท่านั้น

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๐๓ ลงมติเห็นชอบด้วย โดยไม่ทรงแสดงสภาฯ ทราบ ตามที่เสด็จในกรมฯ รอนายกรัฐมนตรีทรงประทานความเห็นมา"

.....
อย่างไรก็ตามสรุปได้ว่า การวินิจฉัยว่า สนธิสัญญา^{หรือ} ความตกลงใดจะ ต้องให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบด้วยหรือไม่ นั้น เป็นอำนาจของคณะรัฐมนตรีผู้มีหน้าที่ และความรับผิดชอบในการบริหารประเทศเป็นผู้วินิจฉัย และในทางปฏิบัติก็เป็นเช่นนั้น เว้นแต่คณะรัฐมนตรีจะเห็นสมควรให้สภาฯ วินิจฉัย

หลักในเรื่อง การประกาศหนังสือสัญญาและความตกลงระหว่างประเทศของประเทศไทย

กระทรวงการต่างประเทศได้ให้เสนอคณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณา อนุสัญญาต่าง ๆ ให้พิจารณาวางหลักเกณฑ์ในการประกาศพระบรมราชโองการไว้ และ ประกาศหนังสือสัญญาและความตกลงระหว่างประเทศตลอดจนคำแปลหนังสือสัญญาและความตกลงระหว่างประเทศดังกล่าวในหนังสือราชกิจจานุเบกษา และคณะกรรมการฯ ดังกล่าวได้พิจารณาเรื่องนี้เสร็จสิ้นลงแล้วมีมติดังต่อไปนี้

๑. การทำหนังสือสัญญานั้น เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๕๐ แต่พระมหากษัตริย์หาได้ทรงใช้พระราชอำนาจนี้ด้วยพระองค์เองไม่ ฝ่ายบริหารเป็นผู้ใช้แทน เพราะฉะนั้น เมื่อฝ่ายบริหารไปทำหนังสือสัญญาใด ๆ แล้ว ก็ควรจะต้องแสดงออกว่าได้รับมอบอำนาจจากพระมหากษัตริย์ให้ไปทำ หรือว่าได้กราบบังคมทูลฯ ให้ทรงทราบแล้ว การ

แสดงออกทั้งนี้ยอมทำได้ โดยมีประกาศพระบรมราชโองการในหนังสือสัญญา นั้น ๆ

การประกาศพระบรมราชโองการนี้ ไม่มีบทกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นแบบอย่างใดไว้ ฉะนั้น การประกาศพระบรมราชโองการดังกล่าว จึงอาจปรากฏในรูปใดก็ได้เป็นการภายใน การประกาศพระบรมราชโองการในหนังสือราชกิจจานุเบกษาจึงไม่เป็นสาระสำคัญแห่งความสมบูรณ์ของหนังสือสัญญา เพราะว่าหนังสือสัญญาระหว่างประเทศนั้นเป็นการผูกมัดประเทศ มิได้ผูกมัดประชาชนโดยตรง ถ้าหากว่าหนังสือสัญญาใดจะมีข้อความอันเป็นการผูกมัดประชาชนแล้ว ฝ่ายบริหารก็ย่อมต้องตรากฎหมายเพื่อบังคับให้ปฏิบัติตามหนังสือสัญญานั้น ๆ อยู่เอง แต่เมื่อในทางปฏิบัติได้ถือเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็เป็นระเบียบปฏิบัติที่สมควร

๒. โดยที่ในปัจจุบันนี้ มีหนังสือสัญญาระหว่างประเทศหลายชนิด ซึ่งมีความสำคัญลดหลั่นกันอยู่ และแต่ละชนิดก็มีประเพณีระหว่างประเทศในการทำหนังสือสัญญาดังกล่าวด้วย จึงเป็นความจำเป็นที่เราจะต้องปฏิบัติตามประเพณีระหว่างประเทศนั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เป็นหนังสือสัญญาหลายฝ่าย แต่พร้อมกันนั้น เพื่อความสมบูรณ์ตามกฎหมาย เราก็มีความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วย เพราะฉะนั้น จึงลงมติให้ประกาศพระบรมราชโองการตามแบบประกาศที่มีความลดหลั่นกันลงไปตามกรณี สุดแต่ความสำคัญของหนังสือสัญญาแต่ละชนิดที่ได้ทำไป

๓. การทำหนังสือสัญญากับองค์การต่าง ๆ ของสหประชาชาติ เช่น ธนาคารโลก ฯลฯ ได้พิจารณาแล้ว คณะกรรมการฯ ลงมติว่า หนังสือสัญญาประเภทนี้ไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๕๐ ซึ่งมีบทบังคับแต่เพียงในเรื่องหนังสือสัญญานานาชาติ แต่องค์การระหว่างประเทศไม่เป็นประเทศตามกฎหมาย จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญแต่ประการใด แต่ทว่า เพื่อถือเป็นหลักในการปฏิบัติให้เป็นระเบียบเกี่ยวกับในการประกาศ ก็สมควรที่จะได้กำหนดแบบการประกาศให้ทราบความตกลง เหล่านั้นไว้ด้วย

๔. แบบที่จะใช้ในการประกาศพระบรมราชโองการใช้หนังสือสัญญา หรือประกาศให้ทราบความตกลงนั้น คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาตกลงมติเห็นชอบ ในแบบที่ใช้ปฏิบัติอยู่แล้วสำหรับ (๑) การประกาศพระบรมราชโองการใช้สนธิสัญญา เช่น สนธิสัญญาทางไมตรี พาณิชย์ และการเดินเรือ (๒) ประกาศขยายการใช้ สนธิสัญญา เช่น ขยายสนธิสัญญาการพาณิชย์และการเดินเรือ (๓) ประกาศใช้อนุ สัญญา เช่น อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยระบบการเมตริก และ (๔) ประกาศ ใช้ความตกลงที่มีความสำคัญ เช่น ความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางทหารระหว่าง รัฐบาลแห่งประเทศไทยกับรัฐบาลสหรัฐอเมริกา (เอกสาร หมายเลข ๑ ถึง ๔) สำหรับแบบประกาศใช้ความตกลงที่มีความสำคัญน้อยลงมา เช่น ความตกลงชายแดน เห็นควร เป็นประกาศของสำนักนายกรัฐมนตรี (เอกสาร หมายเลข ๕) ส่วนแบบ สำหรับประกาศความตกลงกับองค์การระหว่างประเทศ เช่น ความตกลงกับธนาคาร โลก เห็นสมควรใช้ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี (เอกสาร หมายเลข ๖)

๕. การประกาศกำหนดตัวบทหนังสือสัญญาต่าง ๆ นั้น คณะกรรมการ ลงมติว่าไม่เป็นสาระสำคัญแห่งความสมบูรณ์ของหนังสือสัญญา การที่จะประกาศคำ แปลหรือไม่สุดแต่แต่ฝ่ายบริหารจะพิจารณาเห็นว่า ประชาชนควรได้รับทราบข้อความ ในหนังสือสัญญานั้น ๆ หรือไม่ เพียงใดเท่านั้น และเรื่องนี้คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ ควบและอนุมัติให้ถือเป็นหลักปฏิบัติต่อไปได้ (หนังสือกรมเลขานาฯ ที่ ต. ๑๒๐๐๒/๒๔๕๔ ลงวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๔๕๔)

(เอกสารหมายเลข ๑. แบบประกาศใช้สนธิสัญญาทางไมตรี)

ประกาศ

ใช้สนธิสัญญาทางไมตรี พาณิชย์และการเดินเรือ

ระหว่าง

ราชอาณาจักรไทย กับ

มีพระบรมราชโองการให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า

โดยที่สนธิสัญญาทางไมตรี พาณิชย์และการเดินเรือระหว่าง
ราชอาณาจักรไทยกับ ซึ่งได้ลงนามกัน ณ เมื่อ
วันที่ พุทธศักราช มีบทในข้อ.....
ว่าจะได้ใช้บังคับตั้งแต่วันแลกเปลี่ยนสัตยาบันเป็นต้นไป และ

โดยที่พระราชสัตยาบันของทั้งสองฝ่ายได้แลกเปลี่ยนกัน ณ
..... เมื่อวันที่ พุทธศักราช.....
ฉะนั้น สนธิสัญญาที่จึง เป็นอันใช้บังคับแก่ราชอาณาจักรไทย
และ ตั้งแต่วันที่ พุทธศักราช.....
เป็นต้นไป

อนึ่ง มีหนังสือสัญญาประกอบสนธิสัญญาซึ่งพึงประกาศด้วยคือ

(๑)

(๒)

ฯลฯ

ฯลฯ

ประกาศมา ณ วันที่ พุทธศักราช

เป็นปีที่ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

.....

(เอกสารหมายเลข ๒. แบบประกาศขยายสนธิสัญญา ๓)

ประกาศ

ขยายสนธิสัญญาการพาณิชย์และการเดินเรือ

ระหว่างประเทศไทยกับ

มีพระบรมราชโองการให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า

โดยที่ข้าพเจ้าในชื่อ แห่งสนธิสัญญาการพาณิชย์และการเดินเรือ
ระหว่างประเทศไทยกับ ฉบับซึ่งลงนามกัน ณ เมื่อวันที่
. พ.ศ. ว่า พระบาทสมเด็จพระมหาจักรีบรมราชูปถัมภ์แห่ง
. จะทรงบอกกล่าวพระราชประสงค์ทางผู้แทนของพระองค์ ณ
. ว่า จะขยายสนธิสัญญานี้ไปถึงอาณาเขต อาณาเขตอันพหุทะเล
หรือรัฐอารักขาใด ๆ หรืออาณาเขตในอาณัติใด ๆ ซึ่งรัฐบาล
ใช้อำนาจอาณัติอยู่ก็ได้ และสนธิสัญญานี้จะไต่ขยายไปถึงอาณาเขตใด ๆ ที่ระบุ
ไว้ในคำบอกกล่าวนั้น ตั้งแต่วันบอกกล่าวเป็นต้นไป และ

โดยที่ ได้มีหนังสือลงวันที่
พุทธศักราช บอกกล่าวมาตามความในข้อ ว่า พระบาท
สมเด็จพะมหาจักรีบรมราชูปถัมภ์มีพระราชประสงค์ที่จะให้ขยายสนธิสัญญาไปถึง
.

ฉะนั้น สนธิสัญญาการพาณิชย์และการเดินเรือระหว่างประเทศไทย
กับ ที่กล่าวข้างต้น ในส่วนพระบาทสมเด็จพระมหาจักรีบรมราชูปถัมภ์แห่ง
. จึงเป็นขยายไปถึงอาณาเขตที่ระบุมาข้างต้น ตั้งแต่วันที่
. พุทธศักราช เป็นต้นไป

ประกาศมา ณ วันที่ พุทธศักราช
เป็นปีที่ ในรัชกาลปัจจุบัน.
ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.
.

(เอกสารหมายเลข ๓. แบบประกาศใช้อนุสัญญา)

ประกาศใช้อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วย.....

.....
ซึ่งโคลงนามกัน ณ เมื่อวันที่ พุทธศักราช.....

มีพระบรมราชโองการให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า
โดยที่ผู้แทนฝ่ายไทยโคลงนามในอนุสัญญาระหว่างประเทศ

.....
..... ซึ่งโคลงนามกัน ณ เมื่อวันที่

..... พุทธศักราช และ
โดยที่ได้มีพระราชสัถยابันสาสน์ลงวันที่

พุทธศักราช มอบไว้กับ ผู้รักษาอนุสัญญาฉบับนี้แต่เมื่อวันที่
..... พุทธศักราช แล้ว และตามความในอนุสัญญา

ดังกล่าว อนุสัญญานี้เป็นอันมีผลบังคับใช้แก่บรรดาประเทศที่ลงนามแต่ละประเทศ
นับแต่วันที่ประเทศนั้นได้ทำการสัตยาบัน เป็นต้นไป

ฉะนั้น อนุสัญญาฉบับที่วางนี้จึงเป็นอันใช้ระหว่างราชอาณาจักรกับ
ประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญา ตั้งแต่วันที่

พุทธศักราช เป็นต้นไป
ประกาศมา ณ วันที่ พุทธศักราช ...

เป็นปีที่ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

.....

(เอกสารหมายเลข ๔. แบบประกาศใช้ความตกลง แบบ ๑)

ประกาศ
ใช้ความตกลงว่าด้วย
ระหว่าง
รัฐบาลแห่งประเทศไทยกับรัฐบาล.....

มีพระบรมราชโองการให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า
โดยที่ความตกลงว่าด้วย
ระหว่างรัฐบาลแห่งประเทศไทยกับรัฐบาล
ซึ่งได้ลงนามกัน ณ เมื่อวันที่
พุทธศักราช มีบทในข้อ ว่าจะได้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่
.....
ฉะนั้น ความตกลงนี้จึง เป็นอันใช้บังคับตั้งแต่วันที่
..... พุทธศักราช เป็นต้นไป
ประกาศมา ณ วันที่ พุทธศักราช
เป็นปีที่ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
.....
.....

(เอกสารหมายเลข ๒)

แบบประกาศความตกลงกับองค์การระหว่างประเทศ

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

เรื่อง ความตกลงว่าด้วย
ระหว่างรัฐบาลแห่งประเทศไทยกับ

โดยที่รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทำความตกลง
ว่าด้วย
กับ

โดยที่ความตกลงนี้ไต่ลงนามกัน ณ
เมื่อวันที่ พุทธศักราช และ
มีบทในข้อ ว่าจะได้ใช้บังคับตั้งแต
ฉะนั้น จึงประกาศให้ทราบทั่วกัน

สำนักนายกรัฐมนตรี

วันที่ ๒๕

วัตถุประสงค์หลักการและสาระสำคัญของสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างไทยกับต่างประเทศ

จะเห็นได้ว่า สนธิสัญญาทางไมตรีที่ประเทศไทยทำกับต่างประเทศเป็นความตกลงระหว่างประเทศที่รัฐได้ทำขึ้นไว้ต่อกันโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีสันติภาพ พัฒนาความสัมพันธ์ฉันมิตรที่อยู่แล้วต่อกันให้สนิทสนมกลมเกลียวกันยิ่งขึ้น ส่งเสริมการค้าระหว่างสองประเทศ ให้หลักประกันในบังคับของประเทศคู่ภาคีแต่ละฝ่าย เข้าไปค้าขายและประกอบอาชีพได้ ก็ให้ได้รับความคุ้มครองและความปลอดภัยในระหว่างที่อยู่ในอาณาเขตของอีกฝ่ายหนึ่งด้วย

ฉะนั้น จึงกล่าวอย่างกว้าง ๆ ได้ว่า สนธิสัญญาทางไมตรีเป็นความตกลงขั้นมูลฐานในการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ

หลักการสำคัญของสนธิสัญญาทางไมตรีที่ประเทศไทยทำกับต่างประเทศ จึงเป็นเรื่องความเสมอภาค การฉวยที่ฉวยประสิทธิต่อกัน หลักความเป็นธรรม และหลักคุณประโยชน์แก่กันและกัน เป็นเกณฑ์โดยมีการปฏิบัติอย่างชาติที่ใ้รับอนุเคราะห์ ยิ่งในเรื่องเกี่ยวกับการพาณิชย์และการเดินเรือ และการประติบัติอย่างคนชาติพื้นเมืองในเรื่องที่เกี่ยวกับภาษีอากร

การฉวยที่ฉวยประสิทธิต่อกัน (reciprocity)

ได้แก่การที่รัฐหนึ่งยอมให้การประติบัติต่อรัฐภาคีคู่สัญญาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมีเงื่อนไขว่ารัฐที่สองนี้จะต้องให้การประติบัติเช่นเดียวกัน เป็นการตอบแทนในเรื่องนั้น

การประติบัติอย่างชาติที่ใ้รับอนุเคราะห์หนึ่ง (Most-favoured nation treatment)

ได้แก่การที่รัฐหนึ่งให้การประติบัติต่อคนชาติของรัฐภาคีสนธิสัญญาเท่าเทียมกับ การประติบัติที่รัฐแรกได้ให้หรือจะให้แก่คนชาติของรัฐที่สามที่มีสนธิสัญญากับรัฐแรก

การประติบัติอย่างคนชาติพื้นเมือง (national treatment)

ได้แก่การที่รัฐหนึ่งให้การประติบัติต่อคนชาติของรัฐภาคีสนธิสัญญาอย่างเดียวกันกับการประติบัติที่ให้แก่พลเมืองของตน

ส่วนหลักความเป็นธรรมและหลักคุณประโยชน์แก่กันและกันนั้น เป็นสิ่งที่มีความหมายชัดเจนอยู่แล้ว จึงไม่ขอขยายความ

ในปัจจุบันนี้ ประเทศไทยเรามีสนธิสัญญาทางไมตรี พาณิชยกรรมและการเดินเรือกับต่างประเทศอยู่ ๒๑ ประเทศ คือ สวีเดน สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ อังกฤษ อินเดีย โปรตุเกส เดนมาร์ก อิตาลี เบลเยียม นอร์เวย์ เยอรมันนี สหภาพเศรษฐกิจ เบลเยียม-ลักเซมเบิร์ก สวิสเซอร์แลนด์ จีน ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย พม่า ปากีสถานและอิหร่าน

บรรดาสนธิสัญญาทางไมตรีที่ประเทศไทยทำกับต่างประเทศดังกล่าวมาข้างต้นนี้ ส่วนใหญ่ทำกันเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๐ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

จะมีสันติภาพและมิตรภาพเป็นนิรันดร์ระหว่างประเทศทั้งสอง

ข้อความนี้เป็นข้อความที่ใช้ในสนธิสัญญาทางไมตรี พาณิชยกรรมและการเดินเรือ โดยทั่วไปและมีความหมายปรากฏชัดเจนอยู่ในตัวแล้ว

เสรีภาพที่จะเข้าไปเดินทางและตั้งถิ่นฐาน

คนชาติ ของรัฐภาคีแต่ละฝ่ายมีเสรีภาพที่จะเข้าไปเดินทางและตั้งถิ่นฐานในอาณาเขตของภาคีอีกฝ่ายหนึ่งและไปจากที่นั้น ในการนี้จะได้รับประโยชน์แห่งสิทธิและเอกสิทธิ์อย่างเดียวกับที่ให้หรือจะให้ได้แก่คนชาติแห่งชาติที่ไว้ก่อน เพราะที่ยัง โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่ใช้อยู่ ณ ที่นั้น กฎหมายเหล่านี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับประเทศไทยเราได้แก่ พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๔๕๓ และ พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ. การจดทะเบียนคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๔๕๓ และ พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม

เสรีภาพในการถือศาสนา คนชาติของรัฐภาคีแต่ละฝ่ายมีเสรีภาพเต็มที่

ในการถือศาสนาและในการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อดีของตนไม่ว่าจะเป็นการกระทำเฉพาะบุคคลหรือการสาธารณะก็ตาม ทั้งนี้จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับที่ใช้อยู่ ณ ที่นั้น แต่เดิมทีเดียว เสรีภาพในการถือศาสนาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและนำมาเป็นบทกำหนดในสนธิสัญญากันมาก ทั้งนี้เพราะยังมีการกีดกันหรือจำกัดเสรีภาพในการถือศาสนากันอยู่ปัจจุบัน ได้มีการยอมรับหลักเสรีภาพในการถือศาสนากันอย่างกว้างขวาง มีปรีชาญาณว่าควยสิทธิมนุษยชน รับรองการมีเสรีภาพในการ

นับถือศาสนา ฉะนั้น ความสำคัญที่จะนำมาเป็นบทกำหนดในสนธิสัญญาจึงลดน้อยลง
เสรีภาพในการประกอบกิจการต่าง ๆ เสรีภาพในเรื่องนี้ได้แก่เสรีภาพ
 ในการประกอบวิชาชีพ การพาณิชย์ อุตสาหกรรม และการอื่น ๆ ที่ชอบด้วยกฎหมาย
 การครอบครองบ้านเรือน โรงงานหัตถกรรม คลังสินค้า และร้าน ตลอดจนไปจนถึงการ
 ใช้ผู้อนรับธุระเป็นตัวแทนตามที่จะเลือก และพึงกระทำการอย่างใด ๆ อันเกี่ยวข้องกับ
 หรือจำเป็นในทางการค้าได้โดยทั่วไปด้วย แต่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายและข้อ
 บังคับที่มีใช้อยู่ ณ ที่นั้น ซึ่งในทางปฏิบัติก็ย่อมจะต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป
 กล่าวคือ กิจการใดที่ไม่มีกฎหมายห้ามหรือกำหนดเงื่อนไขไว้จะต้องได้รับอนุญาตก่อน
 ย่อมทำได้ทันที กิจการใดที่มีเงื่อนไขไว้ให้ได้รับอนุญาตก่อน จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย
 เป็นเรื่อง ๆ ไป

กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน หมายถึงการเป็นเจ้าของ
 กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินทุกประเภท โดยประการต่าง ๆ เช่น โดยทางซื้อขาย แลกเปลี่ยน
 หรือยกให้ การสมรส ทางพินัยกรรม สืบมรดกหรือโดยทางอื่นใดที่ชอบด้วยกฎหมาย
 รวมตลอดถึงการจำหน่ายโอนด้วย คนชาติภาคีสถิตสนธิสัญญาจะได้รับผลประโยชน์อย่างคน
 ชาติที่ได้รับอนุเคราะห์หนึ่งโดยมีเงื่อนไขว่า ต้องปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศ ณ ที่นั้น

ความคุ้มครองมั่นคงเป็นเนืองนิจ หมายถึงความคุ้มครองป้องกันเพื่อ
 ความปลอดภัยของชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของคนชาติของรัฐภาคี รัฐมีหน้าที่จะต้อง
 ให้ความคุ้มครองป้องกันอย่างเต็มที่แก่ทุกคนที่อยู่ในอาณาเขต โดยไม่เลือกว่าเป็นคน
 พื้นเมืองหรือคนต่างด้าว คนชาติภาคีสถิตสนธิสัญญาได้อุปโภคสิทธิในเรื่องนี้เท่าเทียมกัน
 กับคนพื้นเมือง โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่ใช้อยู่ ณ ที่นั้น และโดยมี
 เงื่อนไขสงวนการถือตามและการใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคนต่างด้าว

ภาษีอากร สนธิสัญญากำหนดให้คนชาติของรัฐภาคีสถิตสนธิสัญญาจะได้รับผล
 ประโยชน์อย่างเดียวกับคนพื้นเมืองในเรื่องการเสียภาษีอากร นอกจากค่าธรรมเนียม
 บางประเภทที่จัดเก็บเฉพาะจากคนต่างด้าว เช่น ค่าธรรมเนียมพำนักอาศัย กา
 ธรรมเนียมเกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติตามแบบพิธีการตำรวจ ให้ได้รับผลประโยชน์อย่าง
 คนชาติที่ได้รับอนุเคราะห์หนึ่ง

การเกณฑ์เป็นทหารและการเรียกต่าง ๆ เพื่อการทหาร สนธิสัญญาฉบับที่กำหนดให้คนชาติของรัฐภาคีได้รับยกเว้นในอาณาเขตของรัฐอีกฝ่ายหนึ่งจากการเกณฑ์เป็นทหาร และจากการช่วยราชการทหารใด ๆ ด้วยตัวตน กับทั้งจากภาระอุกฤษฏ์ใด ๆ ไม่ว่าเป็นเงินหรือเป็นของซึ่งเก็บแทนการรับราชการหรือการช่วยราชการดังกล่าวแล้ว ส่วนการเรียกต่าง ๆ เพื่อการทหารนั้น คนชาติของรัฐภาคีจะไม่ถูกบังคับด้วยการเรียกเกณฑ์ในราชการทหาร นอกจากที่บังคับกับแกคนชาติพื้นเมืองเอง และจะต้องมีการให้คำทดแทนการเรียกเกณฑ์นั้น

ศาลยุติธรรม หมายถึงว่า คนชาติของรัฐภาคียอมขึ้นศาลยุติธรรมของอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อเรียกร้องและป้องกันสิทธิของตนได้ เช่นเดียวกับคนพื้นเมืองและคนชาติที่ไ้รับอนุเคราะห์หนึ่ง ไม่ว่าในฐานะเป็นโจทก์หรือจำเลยก็ดี หรือเป็นผู้ร้องก็ได้ ในการนี้ยอมมีสิทธิที่จะเลือกและวางจำนนกฎหมาย หมายความ หรือผู้แทนให้ดำเนินการแทนตนได้ เป็นการให้ผลประติบัติอย่างคนพื้นเมืองและผลประติบัติอย่างชาติที่ไ้รับอนุเคราะห์

บริษัทหุ้นส่วน และสมาคม บริษัทจำกัด หุ้นส่วนและสมาคม ไม่ว่าจะได้ตั้งขึ้นตามกฎหมายของรัฐภาคีคู่สนธิสัญญาหนึ่งยอมไ้รับอนุญาตให้เขาไปใช้สิทธิของตนในอาณาเขตของรัฐภาคีคู่สนธิสัญญาอีกฝ่ายหนึ่งใด ฟ้องหรือแก้คดีในศาลได้ไม่ว่าจะในฐานะเป็นโจทก์หรือจำเลยก็ตาม แต่ในการนี้จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐภาคีคู่สนธิสัญญานั้น บริษัทจำกัด หุ้นส่วนและสมาคมเหล่านี้จะมีเสรีภาพที่จะตั้งถิ่นฐาน ตั้งสาขาหรือสำนักตัวแทน และประกอบกิจการในประเทศนั้นได้เมื่อไ้ปฏิบัติตามเงื่อนไขในกฎหมายของรัฐภาคีคู่สนธิสัญญาแล้วและในการประกอบกิจการทั้งปวง จะไ้ดอบ้โอกาสประติบัติอย่างบริษัท หุ้นส่วนและสมาคมของรัฐถิ่นที่อยู่ นั้น ทั้งนี้จะต้องเป็นไปตามกฎหมายของบ้านเมือง

ภานิสกุลการ สนธิสัญญามีข้อกำหนดในเรื่องนี้ว่า พักค้อตราภานิสกุลการทั้งขาเขาและขาออกนั้น ให้แต่ละฝ่ายไ้รับผลประติบัติอย่างคนชาติที่ไ้รับอนุเคราะห์หนึ่ง

การค้าขายและการเดินเรือ คนชาติของรัฐบาลที่คู่สนธิสัญญาทั้งสองฝ่าย มีเสรีภาพสมบูรณ์ทุกประการในทางการค้าขายและการเดินเรือไปมาถึงกัน ทั้งนี้รวมไปถึงการเสียค่าธรรมเนียมและพิธีการแห่งท่าเรือด้วย

การค้าขายตามชายฝั่ง และการจับสัตว์น้ำ ตามปกติ การค้าขายตามชายฝั่งทะเล เป็นสิ่งที่รัฐเจ้าของฝั่งพึงสงวนไว้สำหรับพลเมืองของตน จึงให้มีข้อตกลงขึ้น ในการค้าขายตามชายฝั่ง เป็นไปตามกฎหมายหรือข้อบังคับของรัฐเจ้าของฝั่ง ส่วนการจับสัตว์น้ำตามหลักปฏิบัตินี้ระหว่างประเทศ การจับสัตว์น้ำในน่านน้ำหรือทะเลอาณาเขตเป็นสิทธิที่รัฐเจ้าของฝั่งพึงสงวนไว้ให้แก่พลเมืองของตนโดยเฉพาะเท่านั้น สิทธิของคนต่างด้าวจึงเป็นไปในทำนองเดียวกับที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ก็จะต้องเป็นไปตามกฎหมายของประเทศที่เกี่ยวข้องนั้น(พ.ร.บ. ว่าด้วยสิทธิการประมง ในเขตการประมง ไทย ๒๔๕๒)

เรืออับปางหรือมีเหตุฉุกเฉิน เรื่องนี้เป็นการวางหลักทั่วไป เรือรบหรือเรือค้าขายลำใดของรัฐบาลที่ซึ่งถูกบังคับโดยพายุหรือโดยเหตุภัยอันตรายอื่นใดให้ต้องเข้าหาที่กำบังอาศัยในเมืองท่าของอีกฝ่ายหนึ่งนั้น จะต้องมีเสรีภาพในที่นั้นที่จะซ่อมหรือแก้เรือใหม่ จัดหาเสบียงและของใช้ที่จำเป็นทุกอย่างและกจัดออกทะเลไปโดยมิต้องเสียค่าธรรมเนียมใดๆ นอกจากที่เรือของรัฐเจ้าของฝั่งนั้นจักต้องเสียในพฤติการณ์อย่างเดียวกัน

หลักที่เกิดจากความตกลงขอนี้ก็คือ

๑. เรือลำใดของรัฐบาลที่คู่สนธิสัญญาฝ่ายใด จะเป็นเรือรบก็ดีหรือเรือค้าขายก็ดี ถ้ามาเกยติดตื้น หรืออับปางลงตามฝั่งทะเลของประเทศไทย เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นที่จะต้องรีบแจ้งเรื่องให้พนักงานกงสุลของประเทศเจ้าของเรือซึ่งประจำอยู่ ณ ตำบลนั้นหรือที่อยู่ในตำบลที่ใกล้เคียงที่สุดทราบ

๒. สินค้าและชาวของต่าง ๆ ที่ช่วยหรือกู้มาได้จากการที่เรืออับปางรวมทั้งที่ได้ถูกโยนลงทะเลด้วยกัน จะต้องมอบให้แก่เจ้าของเรือหรือผู้แทนของเขา

หรือตาเจ้าของ เรือหรือผู้แทนของเขาไม่อยู่ ณ ที่นั้นก็ต้องมอบให้พนักงานกงสุลของประเทศที่เจ้าของ เรือมีสัญชาติ

๓. สินค้าและข้าวของต่าง ๆ ที่ช่วยหรือกู้มาได้จากการที่เรืออับปาง รวมทั้งที่ไถ่กู้โดยลงทะเลควยนั้น ไม่ต้องเสียภาษีศุลกากรอย่างใด เว้นไว้แต่จะไถ่ผ่านด่านศุลกากรออกไปจำหน่ายบริโภคภายในเมืองนั้น จึงพึงเสียภาษีตามธรรมดา

เรือรบ สำหรับเรือรบนั้นมีข้อกำหนดว่า เรือรบแห่งรัฐภาคีคู่สนธิสัญญาแต่ละฝ่ายพึง เข้าไปพักอยู่และกระทำการซ่อมแซมได้ ในเมืองท่าและเกาะที่อื่น ๆ ทั้งฝั่งของอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งยอมให้เรือรบของชาติอื่น เข้าไปได้ ทั้งนี้จะคงปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของรัฐนั้น เรื่องนี้ ตามหลักปฏิบัตินระหว่างประเทศนั้น การที่เรือรบของรัฐหนึ่งจะเข้าไปในอาณาเขตหรือเมืองท่าของอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องขออนุญาตล่วงหน้าโดยทางทูต ต่อเมื่อรัฐเจ้าของเมืองท่าไม่ขัดข้องแล้ว จึงจะเข้าไปได้ หลักอันนี้ใช้ในกรณีทั่วไป ไม่ว่าสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างสองประเทศจะมีกำหนดหรือไม่ก็ตาม และถึงแม้จะมีข้อกำหนดนั้น ก็จะต้องปฏิบัติตามหลักที่วางไว้เช่นเดียวกัน

เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ เบเนนต์ เรื่องนี้ เมื่อใดปฏิบัติตามแบบพิธีซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายแล้ว คนชาติของรัฐภาคีคู่สนธิสัญญายอมได้รับความคุ้มครองในอาณาเขตของอีกฝ่ายหนึ่ง เสมือนคนพื้นเมืองหรือคนชาติที่ได้รับอนุเคราะห์หนึ่ง (พ.ร.บ. คุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พ.ศ. ๒๔๗๔ และ พ.ร.บ. ว่าด้วยเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๔๗๔)

กงสุล ในเรื่องเกี่ยวกับกงสุลนี้ สนธิสัญญากำหนดให้รัฐภาคีแต่ละฝ่ายตั้งกงสุลใหญ่ กงสุล และพนักงานกงสุลให้ไปอยู่ในเมืองหรือเมืองท่าที่ยอมให้เจ้าพนักงานอย่างเดียวกันของรัฐอื่น ๆ ไปอยู่นั้นได้ แต่จะปฏิบัติงานหน้าที่กงสุลได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตที่จำเป็นแล้ว บุคคลเหล่านี้จะได้อุปโภคเอกสิทธิ์และความคุ้มกันต่าง ๆ ซึ่งยอมรับทั่วไปโดยกฎหมายระหว่างประเทศและอย่างชาติที่ได้รับอนุเคราะห์หนึ่ง

ขอยกเว้นบทว่าควยผลประสิทธิแห่งชาติที่ไ้รับอนุเคราะห์หนึ่ง ใดกล่าว
 มาแล้วในตอนทว่า สนธิสัญญาทางไมตรี พาณิชยและการเดินเรือจัดการให้ผลประสิทธิ
 อย่างชาติที่ไ้รับอนุเคราะห์หนึ่ง เป็นเงื่อนไขอันหนึ่งในการให้การประสิทธิต่อกันเป็นส่วน
 ใหญ่ แต่มีบางกรณีที่รัฐภาคีสัญญาไ้สงวนสิทธิไม้นำเอาการให้ผลประสิทธิอย่าง
 ชาติที่ไ้รับอนุเคราะห์หนึ่งมาในบังคับต่อกัน โดยถือ เป็นพฤติการพิเศษ กล่าวก็ความ
 อนุเคราะห์ที่รัฐภาคีสัญญาให้หรือจะไ้ให้ต่อไปแก่รัฐใด ก็ียง เพื่อให้ความสะดวก
 แก่การไปมาค้าขายชายแดน เกี่ยวกับการเดินเรือหรือการไ้ทางนำเขตแดนที่เดินเรือ
 จากทะเลไม่ไ้แก่รัฐภายนอกเกี่ยวกับสหภาพศุลกากร และเพื่อหลีกเลี่ยงการเก็บภาษี
 ขอนหรือเพื่อคุ้มครองรายไ้ใดแนคินแห่งกันและกัน

ขอยกเว้น สนธิสัญญาไ้มีข้อกำหนดยกเว้นอยู่ในบางเรื่องด้วยกัน กล่าว
 คือ ให้ถือว่า บทบัญญัติต่าง ๆ ในสนธิสัญญานี้ไม่กระทบกระเทือนหรือแทนที่ หรือ
 เปลี่ยนแปลงกฎหมายหรือกฎข้อบังคับอย่างใด ๆ ของรัฐภาคีสัญญาแต่ละฝ่ายซึ่ง
 ใช้อยู่เวลานี้ หรือจะไ้บัญญัติขึ้นต่อไป อันว่าด้วยการเข้าเมือง การแปลงชาติ การ
 สำรวจ และการรักษาความปลอดภัยของมหาชน หมายความว่า รัฐภาคีสัญญาแต่ละ
 ฝ่ายจะยกบทบัญญัติข้อหนึ่งข้อใดในหนังสือสัญญานั้นขึ้นอ้าง เพื่อเรียกร้อง เอกสิทธิ
 หรือประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดเกี่ยวกับการเข้าเมือง การแปลงชาติ การสำรวจ
 และการรักษาความปลอดภัยมหาชนในประเทศของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ไ้ ต่างฝ่ายต่าง
 สงวนไว้ซึ่งเสรีภาพที่จะออกบทกฎหมายอย่างใด ๆ ก็ได้ ตามความพอใจของตน เช่น
 ในเรื่องการกำหนดโควตาคนเข้าเมือง เป็นต้น

อายุของสนธิสัญญา สนธิสัญญาไ้กำหนดกันไว้ ๕ ปี สนธิสัญญาประเภท
 นี้ไ้ขอเรือยจนกว่าจะมีการบอกเลิกโดยรัฐภาคีสัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง (๑)

(๑) คำบรรยายในการศึกษาและอบรมข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ เรื่อง
 สนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างไทยกับต่างประเทศของนายสถิตย์ เสถียรไทย

บทที่ ๔

การศึกษาเฉพาะกรณีเกี่ยวกับการทำสนธิสัญญา
ระหว่างราชอาณาจักรไทยกับจักรวรรดิอิหร่าน

บทนี้เป็นบทที่ศึกษาตัวอย่างการทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศ โดยศึกษาเฉพาะกรณีเกี่ยวกับการทำสนธิสัญญาระหว่างราชอาณาจักรไทยกับจักรวรรดิอิหร่าน ซึ่งได้มีการลงนามกันเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๐ ณ กรุงเทพฯ และได้มีการให้สัตยาบันกันขึ้นเมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๑๐ ณ กรุงเตหะราน

โดยจะแยกศึกษาพิจารณาตามลำดับ คือ จะศึกษาถึงภูมิหลังเกี่ยวกับสถานะของประเทศอิหร่าน การริเริ่มเข้าทำสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างราชอาณาจักรไทยกับจักรวรรดิอิหร่าน การดำเนินการเจรจาทำความตกลงเกี่ยวกับการยกวางสนธิสัญญา การปฏิบัติของฝ่ายไทยเกี่ยวกับการทำสนธิสัญญานี้ การลงนาม การแลกเปลี่ยนสัตยาบันสาร การประกาศใช้ ตลอดจนการจดทะเบียนสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างราชอาณาจักรไทยกับจักรวรรดิอิหร่าน ตามลำดับ

ในบรรดาประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชียในปัจจุบันนี้มีอยู่ไม่กี่ประเทศที่ยังคงดำรงความเป็นราชอาณาจักรสืบต่อกันมาตามขนบธรรมเนียมประเพณีในสมัยโบราณ แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการเปลี่ยนแปลงในรูปการปกครองไปบ้าง คือ การปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญได้แพร่หลายเข้ามาแทนการปกครองในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชก็ตาม แต่รูปของรัฐในแบบราชอาณาจักรก็ยังคงดำรงอยู่ในประเทศไทย และประเทศในเอเชียที่ยังคงเป็นราชอาณาจักรก็ยังคงมีอยู่หลายประเทศ ประเทศหนึ่งที่สำคัญในจำนวนนี้ก็คือ จักรวรรดิอิหร่าน

ประเทศอิหร่านหรือเปอร์เซียเป็นจักรวรรดิเก่าแก่มาแต่โบราณ ในปัจจุบันตั้งอยู่ทางตะวันตกของเอเชีย อาณาเขตติดกับโซเวียตทางเหนือ ติดกับตุรกีและอิรักทางตะวันตก ทางตะวันออกติดกับปากีสถานและอัฟกานิสถาน ส่วนทางใต้

ศึกอ่าว เปรอ เชียและทะเลโฉบาน อุดมภูมิเปลี่ยนแปลงมาก หนาร้อนร้อนถึง ๑๓๐ องศาเรนไฮต์ เมื่อถึงหน้าหนาว ก็หนาวถึงศูนย์องศา ชาวเมืองส่วนใหญ่ซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมและทำอุตสาหกรรมก็มี ชาวอิหร่านเป็นจำนวนไม่น้อยทำงานอยู่ในโรงงานกลั่นน้ำมัน ซึ่งผลิตได้เป็นอันดับที่ ๔ ของโลก อิหร่านมีประชากรทั้งสิ้นประมาณ ๒๒ ล้านคน

ก่อนที่จะเจริญรุ่งเรือง เช่นทุกวันนี้ อิหร่านได้ผ่านอุปสรรคมากมาย เมื่อครั้งสงครามโลกครั้งที่ ๒ กำลังทหารของโซเวียตและอังกฤษเข้ายึดครองประเทศอิหร่าน แต่อีกสองปีต่อมาเมื่ออิหร่านทำความตกลงกับพันธมิตรแล้ว ประธานาธิบดีรูสเวลต์ เซอร์วินสตัน เชอร์ชิลล์ และจอมพลสตาลินก็ได้ไปประชุมกันที่กรุงเตหะราน และตกลงให้ถอนทหารออกจากอิหร่าน หลังสงครามอิหร่านประสบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรงในประเทศ ภาวะเงินเฟ้อและการขาดแคลนอาหาร สมเด็จพระเจ้าชาห์แห่งอิหร่านได้ทรงพยายามแก้ไขภาวะเลวร้ายของบ้านเมือง จนบางครั้งก็ทรงมีความเห็นขัดแย้งกับรัฐบาล แต่ก็ทรงเร่งปฏิรูปสังคมและเศรษฐกิจของประเทศอย่างรีบเร่ง ได้พระราชทานทรัพย์สินส่วนพระองค์แจกจ่ายให้ประชาชนมากกว่า ๔ พันหมู่บ้าน เพื่อให้มีที่ดินประกอบอาชีพต่อไป ที่ทรงปฏิบัติเช่นนี้ก็ควรมีพระประสงค์จะให้เจ้าของที่ดินที่ใหญ่โตอื่น ๆ ปฏิบัติตามด้วย พระองค์ได้ทรงอุทิศเวลา พระราชทรัพย์ พระสติปัญญาต่าง ๆ เพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่บ้านเมือง ชาวอิหร่านไม่ได้ถือว่าพระองค์เป็นแต่เพียงผู้นำทางการเมืองเท่านั้น แต่เปรียบเสมือนครูและผู้นำในคานอื่น ๆ ด้วย ความจงรักภักดีที่ประชาชนมีต่อองค์สมเด็จพระจักรพรรดิแห่งอิหร่านได้ประจักษ์ชัดเมื่อมีความวุ่นวายในประเทศเพื่อป้องกันการนองเลือด สมเด็จพระจักรพรรดิแห่งอิหร่านได้เสด็จพระราชดำเนินลี้ภัยออกนอกประเทศแต่เพียงสามวันเท่านั้นเองก็ต้องเสด็จกลับ เพราะประชาชนพากันลุกฮือขึ้นคัดค้านการกระทำของรัฐบาลขององค์จักรพรรดิ และอัญเชิญเสด็จนิวัติอิหร่านท่ามกลางการถวายนการต้อนรับเสด็จอย่างอบอุ่นจากประชาชนทั่วประเทศ

ทุกวันนี้ อิหร่านเจริญก้าวหน้ามาก นอกจากผลิตน้ำมันได้ เป็นอันดับ
ที่ ๔ ของโลกแล้ว ยังมีอุตสาหกรรมประมงใหญ่โตทั้งในทะเลแคสเปียนและอ่าว
เปอร์เซีย การอุตสาหกรรมอื่น ๆ และป่าไม้มีอยู่มากมาย เมื่อ ๕ ปีที่แล้ว ก็
ตกลงเรื่องลดอัตราภาษีศุลกากรกับโซเวียตและตุรกีลงได้ถึง ๒๕ เปอร์เซ็นต์
อิหร่านได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ การปกครองภายในนั้น
อำนาจบริหารขึ้นตรงต่อพระเจ้าจักรพรรดิ อำนาจนิติบัญญัติขึ้นอยู่กับรัฐสภา สมเด็จพระ
จักรพรรดิแห่งอิหร่านนอกจากจะทรงเป็นองค์พระประมุขของประเทศที่ทรงมี
พระราชอำนาจอย่างเต็มที่แล้ว ยังทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดของ
ประเทศด้วย ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศต่าง ๆ
และเคยเสด็จพระราชดำเนินมาทรงเยือนประเทศไทยด้วย (๑)

จึงจะเห็นได้ว่า จักรวรรดิอิหร่านกับประเทศไทยมีความสัมพันธ์กัน
อย่างใกล้ชิดด้วยดีตลอดมา จึงนับว่าเป็นการสมควรอย่างยิ่งหากจะได้มีการทำสนธิ
สัญญาทางไมตรีต่อกัน เพื่อเป็นหลักฐานผูกพันความสัมพันธ์กันให้กระชับต่อกันยิ่ง ๆ ขึ้น

การเริ่มดำเนินการทบทวนขอทำสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างไทยกับ
อิหร่านนั้นเริ่มเมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๑๒ โดยเอกอัครราชทูต ณ กรุงเตหะราน ได้
ส่งรายงานกระทรวงการต่างประเทศว่า เอกอัครราช
ทูตอิหร่าน ณ กรุงเตหะราน ได้ขอทบทวนขอทำสนธิสัญญาทางไมตรีกับ
ไทย เอกอัครราชทูตอิหร่านได้มอบร่างสนธิสัญญาซึ่งเป็นแบบเดียวกันกับที่อิหร่าน
ได้ทำกับอินโดนีเซียไว้ เพื่อเป็นแนวทางเจรจาด้วย และนอกจากนั้นเอกอัครราช
ทูต ณ กรุงเตหะราน ได้แสดงความเห็นเพิ่มเติมในหนังสือดังกล่าวว่าขอเสนอให้นำจะ
ได้รับการพิจารณาด้วยดี เพราะเป็นสัญญาที่วางหลักใหญ่ ๆ ทำนองเดียวกันกับที่
ประเทศไทยได้เคยทำกับสาธารณรัฐจีน ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซียมาแล้ว ทั้งจะ
เป็นผลดีในการส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศอิหร่านอีกด้วย

(๑) จากบทความสารคดี ๕ นาทีของกองวิทยากร กรมประชาสัมพันธ์ โดยสมศิริ
กุลลาภวิสัย บรรยายเมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๑๑

เมื่อกระทรวงการต่างประเทศได้พิจารณาเรื่องนี้แล้วก็เห็นว่า ตามเหตุผลสนับสนุนของเอกอัครราชทูต ณ กรุงเคลลีคังกล่าว และโดยคำนึงถึง ข้อที่ว่า เราได้มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับอิหร่านตลอดมาด้วยดี แต่ความสัมพันธ์ นี้ยังหาได้มีสัญญาณระหว่างกันขึ้นไว้เป็นมูลฐานอย่างใดไม่ จึงเห็นสมควรที่ข้อเสนอ ของอิหร่านนี้จะได้รับการพิจารณาด้วยดี และเห็นว่า ควรจะรับหลักการที่จะให้มี สัญญาทางไมตรีกับอิหร่านโดยถือเอาร่างสนธิสัญญาที่ฝ่ายอิหร่านร่างขึ้นเพื่อทาบตาม ขอบข่ายฝ่ายไทยนั้น เป็นมูลฐานในการเจรจากันได้

และเมื่อได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีแล้ว กระทรวงการ ต่างประเทศจึงได้แจ้งให้สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงเคลลี ทราบต่อไป หลังจากนั้น สำนักงานที่ปรึกษากฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ ซึ่ง ได้รับมอบหมายให้พิจารณาร่างสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่าง ไทยกับอิหร่าน ก็ได้ดำเนินการ และในที่สุด ก็ได้ทำกร่างสนธิสัญญาของฝ่ายไทยขึ้น ฉบับหนึ่งเป็นที่เรียบร้อย

โดยมีข้อสังเกตดังนี้

การวางแสดงข้อสังเกต และข้อที่ควร เสนอขอแก้ไข ร่างสนธิสัญญา
ทางไมตรีระหว่างราชอาณาจักรไทยกับราชอาณาจักรอิหร่าน

<p>ร่างสนธิสัญญาของฝ่ายอิหร่าน แสดงการแก้ไขของไทย</p>	<p>ข้อสังเกตและเหตุผล</p>
<p>Treaty of Friendship between The Kingdom of Thailand and The Kingdom of Iran</p>	<p><u>ข้อสนธิสัญญา</u> ไม่มีข้อสังเกต</p>
<p>His Majesty the King of Thailand and His Imperial Majesty the Shah of Iran, <u>both of whom being desirous</u> of consolidating and intensifying the liens of amity <u>which happily</u> <u>prevails between Thailand</u> and Iran <u>and being urged by their</u> <u>mutual need for closer</u> <u>cooperation between the</u> <u>two countries for their</u> <u>international relations</u></p>	<p><u>คำปรารภ</u> คำปรารภนี้จะแสดงว่าความผูกพันทาง ไมตรีระหว่างประเทศทั้งสองนั้นยังไม่มั่นคง และมากพอ จึงปรารถนาจะกระชับให้แน่นแฟ้น และขยายออกไป จึงเห็นว่าควรเติม "which happily prevails" ลงหลังคำว่า "amity" เพื่อแสดงว่าความผูกพันทางไมตรีนี้มีอยู่โดย ผาสุกแล้ว ส่วนข้อความตอนหลังที่กล่าวถึงการพัฒนา ความสัมพันธ์ฉันมิตร และวิธีการอันประสิทธิผล เพื่อสร้างไว้ซึ่งสันติภาพของโลกนั้น รู้สึกว่าซ้ำ กับข้อความที่กล่าวมาแล้ว จึงควรตัดออก แต่ถ้าในทางการ เมืองหรือในแง่นโยบาย เห็นเป็นการสมควรจะกล่าวถึงความร่วมมือ</p>

ร่างสนธิสัญญาของฝ่ายอิหร่าน
แสดงการแก้ไขของฝ่ายไทย

ข้อสังเกตและเหตุผล

on the basis of peace and justice and the principles of the Charter of the United Nations), have resolved to conclude a Treaty of Friendship and have appointed, for this purpose, as their Plenipotentiaries,

His Majesty the King of Thailand:

His Imperial Majesty the Shah of Iran:

Who, having ~~exchanged~~ their credentials communicated their full powers, ~~which~~ ~~are~~ found in good and due form, ~~they~~ ~~to~~ ~~agree~~ ~~on~~ have agreed upon the following Articles:-

ให้ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศก็อาจเพิ่มความในวงเล็บลงแทนความตอนท้ายที่ควรตัดออก

การทำสัญญาทางไมตรีส่วนมากผู้ทำสัญญาต้องมีหนังสือมอบอำนาจเต็ม (Full powers) ไม่ใช่ตราตั้ง (credentials) จึงควรแก้ไขถูกต้อง

ไต่ถามพบไปแล้ว หากปรากฏว่า

ก. ไม่มีข้อคัดค้าน ผู้เก็บรักษาสนธิสัญญาที่จะจัดทำและลงนามยก่ากับการแก้ไขในข้อบทและจัดทำ proces-verbal แก้ไขข้อบทและส่งสำเนาไปยังรัฐภาคีและรัฐที่มีสิทธิเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญา

ข. มีข้อคัดค้านผู้เก็บรักษาสนธิสัญญาที่จะได้แจ้งคำคัดค้านไปยังรัฐที่ได้ลงนามและรัฐภาคีต่อไป

อนึ่ง ในกรณีที่ข้อบทของสนธิสัญญาได้รับการแก้ไขแล้วก็ย่อมจะแทนที่ข้อบทที่มีข้อบกพร่องหรือผิดพลาด เว้นไว้แต่รัฐที่ได้ลงนามและรัฐภาคีจะได้ตกลงกันเป็นอย่างอื่น

นอกจากนั้น ในกรณีที่ข้อผิดพลาดหรือคำผิดใดปรากฏขึ้นในสำเนาสนธิสัญญาที่ได้รับรองแล้ว ผู้เก็บรักษาสนธิสัญญาจะต้องจัดทำตราสารเกี่ยวกับการแก้ไขและส่งสำเนาไปยังรัฐที่ได้ลงนาม และรัฐภาคีสนธิสัญญาด้วย

ร่างสนธิสัญญาของฝ่ายอิหร่าน
แสดงการแก้ไขของไทย

ข้อสังเกตและเหตุผล

ARTICLE I

*There shall be perpetual
peace and everlasting amity
between the Kingdom of Thai-
land and the Kingdom of Iran
and their peoples.*

There shall be perpetual
peace and everlasting amity
between the Kingdom of Thai-
land and the Kingdom of Iran
and their peoples.

ARTICLE II

*The High Contracting
Parties agree to maintain
diplomatic
and consular relations of
the basis of international
law and practice. Diplomatic
and agree that diplomatic
and consular officers of*

ข้อ ๑

ตามแบบสนธิสัญญาทางไมตรีทั่วไปยอม
กล่าวถึงสันติภาพและไมตรีระหว่างประเทศและ
พลเมือง

คำว่า "to establish peace"
ตามร่าง รู้สึกว่า ไม่เหมาะ เพราะตามความ
เป็นจริง ได้มีสันติภาพระหว่างประเทศทั้งสอง
อยู่ตลอดมา ไม่ตองสถาปนาขึ้นอีก นอกจากนี้
นี้ ถอยคำไมตรีศักดิ์

จึงควร เสนอร่างข้อนี้ใหม่ ตามที่ได้
แสดงไว้แล้ว ซึ่งมีความเช่นเดียวกันกับสนธิ
สัญญาทางไมตรีกับสาธารณรัฐจีน และกับ
สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

ข้อ ๒

ตามร่างที่กล่าวไว้ อัครราชทูตสัญญาตกลง
จะรักษาความสัมพันธ์ทางการทูตและทางการ
กงสุลบนพื้นฐานของกฎหมายและทางปฏิบัติระหว่าง
ประเทศนั้น รู้สึกว่าไม่จำเป็นตองกล่าวถึงมาตรฐาน
ก็ได้ จึงควรตัดออก

ส่วน เอกสิทธิและความคุ้มกันที่เจ้าหน้าที่
ทางการทูตและทางการกงสุลจะได้อุปโภคนั้น

ร่างสนธิสัญญาของฝ่ายอิหร่าน
แสดงการแก้ไขของฝ่ายไทย

ข้อสัง เกตและ เหตุผล

either Party ~~shall~~
in the territory of the
other shall ~~be~~ ~~accorded~~
~~the same~~ ~~rights~~ ~~and~~ ~~privileges~~
~~as~~ ~~are~~ ~~customarily~~ ~~granted~~ ~~by~~
~~the~~ ~~other~~ ~~Party~~ ~~in~~ ~~its~~ ~~own~~ ~~territory~~,
enjoy, on a reciprocal
basis, such privileges
and immunities as are
customarily granted by
recognized principles of
international law,

ARTICLE III

~~The~~ ~~High~~ ~~Contracting~~ ~~Parties~~ ~~hereby~~ ~~agree~~ ~~to~~ ~~consider~~
cordially and with coopera-
tion the further conclu-
sion of ~~such~~ ~~reciprocal~~
agreements, on a recipro-
cal basis, relating to
~~the~~ ~~rights~~ ~~and~~ ~~privileges~~
~~of~~ ~~the~~ ~~citizens~~ ~~of~~ ~~each~~
~~of~~ ~~the~~ ~~two~~ ~~countries~~,
~~and~~ ~~the~~ ~~rights~~ ~~and~~ ~~privileges~~
~~of~~ ~~the~~ ~~consular~~ ~~agents~~ ~~of~~
~~each~~ ~~of~~ ~~the~~ ~~two~~ ~~countries~~ ~~in~~
~~the~~ ~~territories~~ ~~of~~ ~~each~~ ~~of~~ ~~the~~ ~~two~~ ~~countries~~

ควรระบุ

ซึ่งหมายถึงการถอยที่ถอยปฏิบัติต่อกันในวง
จำกัดมากขึ้นกว่า

คือ ต้องมีการ
พิจารณารายละเอียดในเรื่องที่จะถอยที่ถอย
ปฏิบัติต่อกันด้วยไว้ เช่นเดียวกับสนธิสัญญา
ทางไมตรีที่ไคหัวไวกักับสหภาพมาซอ ๓ กับ
สาธารณรัฐปากีสถานขอ ๓

ข้อ ๓

การทำความตกลงในเรื่องอื่น ๆ ต่อไป
นั้น เห็นว่า

- ก. ควรเติม
ไว้ด้วย เช่นเดียวกับสนธิ
สัญญาที่ไคหัวไวกักับสหภาพมาซอ ๕ และกับ
สาธารณรัฐปากีสถานขอ ๕
- ข. การทำความตกลงเพื่อคุ้มครองสิทธิ
การออกแนววรรณกรรมและศิลปกรรมนั้น ใน
สนธิสัญญารุ่นหลัง ๆ นี้ไม่ใคร่ระบุรับรองไว้เลย
ในสนธิสัญญารุ่น พ.ศ. ๒๔๕๐ ใคร่ระบุให้สิทธิ
เกี่ยวกับการออกแนววรรณกรรมและศิลปกรรมไว้
เท่ากับคนชาติ แต่ต้องปฏิบัติตามแบบพิธีที่บัญญัติไว้
โดยกฎหมาย

ร่างสนธิสัญญาของฝ่ายอิหร่าน
แสดงการแก้ไขของไทย

ข้อ ๕ เกตและเหตุผล

commerce and navigation,
consular rights and
privileges, cultural
relations, extradition
and ~~the~~ ~~of~~ all
other matters of common in-
terest to both Parties.

เรื่องสิทธิการออกแบบวรรณกรรมและศิลป
กรรมนี้ สำหรับประเทศไทย ตามกฎหมายที่ขอมจะ
ขาดประโยชน์ จึงไม่ควรระบุไว้ให้ชัด

ค. เพื่อการร่วมมือกันปราบปรามอาชญากรรม
ควรระบุเพิ่มเติมการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้ด้วย เช่น
เกี่ยวข้องกับสนธิสัญญาที่ใดทำไว้กับสหภาพมาซอ ๕
กับ สาธารณรัฐอินโดนีเซียขอ ๕ และกับสาธารณรัฐ
ฟิลิปปินส์ ขอ ๖

ARTICLE IV

The two High Contracting
Parties agree ~~to~~ ~~that~~ ~~all~~ ~~disputes~~
~~that~~ ~~may~~ ~~arise~~ ~~between~~ ~~them~~
~~shall~~ ~~be~~ ~~settled~~ ~~peacefully~~ ~~in~~
~~a~~ ~~spirit~~ ~~of~~ ~~friendship~~
through normal diplomatic
channels, failing to arrive
at a settlement within a
reasonable period, they
shall resort to any practical
procedure they deem more
suitable in accordance with
the rules and provisions
of the Charter of the
United Nations.

ข้อ ๔

การระงับข้อพิพาททั้งปวงซึ่งอาจเกิดขึ้น
ระหว่างภาคีทั้งสอง ตามที่ฝ่ายอิหร่านเสนอว่า
การระงับไม่ได้โดยทางการทูตปกติ ให้ระเบียบ
วิธีการระงับข้อพิพาทซึ่งทั้งสองฝ่ายเห็นว่าเหมาะสม
กว่าตามกฎหมายและระเบียบวิธีการระงับข้อพิพาท
แห่งกฎบัตรสหประชาชาตินั้น เห็นว่ารับได้ เพราะ
วิธีการระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี ตามที่บัญญัติไว้ใน
มาตรา ๓๓ ของกฎบัตรสหประชาชาติ ใควางระคับ
ไว้หลายชั้น เริ่มแต่ การเจรจา การสอบสวน การ
ไกล่เกลี่ย การประนอม การอนุญาโตตุลาการ และ
การระงับโดยทางศาล ซึ่งภาคีแห่งสนธิสัญญายอมจะ
ตกลงกันเลือกใช้วิธีหนึ่งวิธีใดที่เหมาะสมกว่าใคนั้น
ยอมดีกว่าที่จะระงับตายตัวลงไปว่า เมื่อระงับโดยทาง
การทูตไม่ได้ ให้เสนอข้อพิพาทต่อศาลยุติธรรมระหว่าง
ประเทศ เช่น สนธิสัญญาที่ทำกับฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย
เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ควรแก้ไขความตอนต้นว่า "ข้อ
พิพาททั้งปวงที่อาจเกิดขึ้นระหว่างภาคีทั้งสองจะระงับ
อย่างสันติด้วยเจตนารมณ์แห่งมิตรภาพโดยทางการทูต"

ร่างสนธิสัญญาของฝ่ายอิหร่าน
แสดงการแก้ไขของไทย

ข้อสังเกตและเหตุผล

ARTICLE V

ข้อ ๕

This Treaty shall be subject to ratification by the High Contracting Parties in accordance with their respective constitutional procedures and it shall come into force it shall upon the exchange of the instruments of ratification, which it shall take place in Tehran.

การสัตยาบันสนธิสัญญา ความตอนต้น
เห็นสมควรเพิ่มเติม "ตามระเบียบวิธีการ
แห่งรัฐธรรมนูญของแต่ละฝ่าย"
การเริ่มใช้สนธิสัญญาควรเริ่มใช้ตั้งแต่
การแลกเปลี่ยนสัตยาบันมากกว่าวันที่ได้มีการ
แลกเปลี่ยนสัตยาบัน

ARTICLE VI

ข้อ ๖

This Treaty it shall remain in force for a period of five years it shall unless one of the High Contracting Parties shall have give to the other notice of termination

การบอกเลิกสัญญา ตามที่ฝ่ายอิหร่านเสนอ
ว่า ถ้าไม่บอกเลิกล่วงหน้า ๑ ปีก่อนสนธิสัญญา
สิ้นอายุ ให้สนธิสัญญาคงใช้บังคับต่อไปคราวละ ๕
ปีนั้น รัฐสภาอาจจะนานเกินไป ตามสนธิสัญญาที่
ได้ทำไว้กับนานาประเทศส่วนมาก ถ้าไม่บอกเลิก
ล่วงหน้าก่อนสิ้นอายุ ก็ให้เป็นอันใจต่อไปจนสิ้น
กำหนด ๖ เดือน หรือ ๑ ปี จากวันที่ได้บอกเลิก
ทั้งนี้ เห็นสมควรรวมเป็นวรรค ๒ ของข้อ ๖

ร่างสนธิสัญญาของฝ่ายอิหร่าน
แสดงการแก้ไขของไทย

ข้อสังเกตและเหตุผล

one year before the expiry of the said period of five years, this Treaty shall remain in force until the expiry of one year from the date on which such notice shall have been given.

ARTICLE VI

This Treaty is drawn up in duplicate in the Thai, Iranian and English languages. In case of any divergence of interpretation the English text shall prevail.

IN WITNESS WHEREOF
the said Plenipotentiaries
of the High Contracting
Parties have signed the
present Treaty and ~~/s/~~
have hereunto affixed
their seals.

ข้อ ๒

การทำสนธิสัญญาเป็นภาษาไทยอิหร่าน
และอังกฤษ และการใช้ตัวบทฉบับภาษาอังกฤษ
เป็นหลักในกรณีที่มีการตีความแตกต่างกันนี้ ควร
บัญญัติไว้เป็นข้อ ๑ ต่างหาก ดังได้เสนอมานี้

ความตอนท้ายนี้ เห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติม
ให้เป็นไปตามแบบที่ถูกต้อง ดังได้แสดงไว้

Done at Bangkok

ᐃᐱ ᐃᐃᐃᐃᐃᐃᐃᐃᐃ

this Day of

..... of the Two thousand

five hundred and year

of the Buddhist Era, corres-

ponding to the Day

of..... of the one thousand

nine hundred

Year of the Christian Era.

ᐃᐱ ᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃᐃᐃᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃ

ᐃᐃ ᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃᐃᐃᐃᐃᐃᐃᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃ

ᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃ

ᐃᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃᐃᐃᐃᐃᐃᐃ.

FOR THE KINGDOM OF THAILAND

FOR THE KINGDOM OF IRAN

เมื่อทางกระทรวงการต่างประเทศได้แก้ไข ตัดทอน เพิ่มเติมถ้อยคำ
ในร่างสนธิสัญญาทางไมตรีกับประเทศอิหร่านเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ได้ดำเนินการ
ส่งไปให้เอกอัครราชทูต ณ กรุงเคลสียุคขึ้นเจรจากับฝ่ายอิหร่านต่อไป

ต่อมารัฐบาลอิหร่านได้แจ้งผ่านสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงเคลสียุค
ว่า ทางฝ่ายอิหร่านได้พิจารณาร่างสนธิสัญญาของฝ่ายไทยแล้ว รัฐบาลอิหร่านขอตัด
ข้อ ๒ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับอายุของสนธิสัญญาและวิธีการบอกเลิกออก แทนออก
เหนือไปจากนี้ เมื่อฝ่ายไทยได้พิจารณาแล้วก็พบว่ามีการแก้ไขอยู่
หลายแห่ง ซึ่งพอจะสรุปได้ คือ

(๑) ชื่อของสนธิสัญญาฝ่ายเราเสนอ Treaty of Friendship
between the Kingdom of Thailand and the Kingdom of Iran
ซึ่งความจริงก็คือร่างเดิมของอิหร่าน แต่ตามร่างใหม่ที่อิหร่านส่งมานี้ เปลี่ยนเป็น
Treaty of Friendship between the Imperial Government of Iran
and the Royal Government of Thailand อีกนัยหนึ่ง
ก็คือกลายเป็นสนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลไป สนธิสัญญาทางไมตรีเท่าที่ประเทศไทยได้
ทำกันนานาประเทศมาแล้ว และเท่าที่เห็นประเทศอื่น ๆ ทำระหว่างกัน เป็นสนธิสัญญา
ทางไมตรีระหว่างรัฐ ไม่ใช่ระหว่างรัฐบาล ทั้งนี้ ฉะนั้น ควรยืนยันให้เป็นระหว่าง
รัฐเช่นเดิม ดังร่างเดิมของฝ่ายอิหร่านซึ่งฝ่ายไทยมิได้แก้ไขประการใด

(๒) ในฉบับบท ฝ่ายอิหร่านเปลี่ยนคำ being urged เป็น
equally animated ซึ่งปรากฏว่าดีกว่า ฉะนั้น ควรเอาตามของ
อิหร่าน ข้อนี้ฝ่ายไทยยอมตกลงได้

(๓) ข้อ ๑ ที่ว่า There shall be perpetual peace and
everlasting anity between the Imperial Government of
Iran and the Royal Government of Thailand and
their peoples
นั้น ควรยืนยันให้เป็นระหว่างราชอาณาจักร เพราะรัฐบาลอาจเปลี่ยนเมื่อใดก็ได้ และ
คำว่า people ต้องเป็นพหูพจน์ดังในร่างเดิม

(๔) ที่อหฺรานขอตัดข้อ ๖ ออกนั้น ทำให้ไม่มีทางทราบว่ สนธิสัญญาจะมีอายุเท่าไร และจะบอกเลิกกันได้อย่างไร ข้อนี้ เข้าใจว่า ฝ่ายอิหฺรานอาจรังเกียจข้อที่ให้สนธิสัญญานี้เมื่อเริ่มไรก็ให้มีอายุอยู่ ๕ ปี จึงจะบอกเลิกได้ ก็ได้อาเห่นนั้น จะตัดข้อ ๖ ออก แต่ไปเพิ่มข้อ ๕ ดังนี้ "This Treaty shall be subject to ratification by the High Contracting Parties in accordance with their respective constitutional procedures. ~~and shall enter into force~~ It shall enter into force upon the exchange of the instruments of ratification, which shall take place in Tehran and shall thereafter remain in force unless and until terminated by one year's written notice. ซึ่งจะตรงกับที่ไทยทำกับอินโดนีเซีย และกับฟิลิปปินส์

และกระทรวงการต่างประเทศของไทยก็ได้ส่งการให้สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงเคลลี โคตติคตอแจงแก่ฝ่ายอิหฺรานตามความประสงค์ของกระทรวง ซึ่งเอกอัครราชทูตอิหฺรานโคตติคตอมาว่า ทางกรุงเตหะรานได้พิจารณาขอเสนอแก้ไขของไทยแล้ว และได้มอบให้ที่ปรึกษาของสถานเอกอัครราชทูตมาชี้แจงข้อคิดเห็นของรัฐบาลอิหฺราน ซึ่งมีข้อความดังนี้

๑. ชื่อของสนธิสัญญา ฝ่ายอิหฺรานขอรองให้เป็น Treaty of Friendship between the Imperial Government of Iran and the Royal Government of Thailand หรือ and the Government of the Kingdom of Thailand หากทางไทยประสงค์จะรักษาคำว่า Kingdom ไว้โดยแจงว่าสนธิสัญญาที่อิหฺรานทำกับรัฐต่าง ๆ คงใช้ตามชื่อของรัฐบาลอิหฺราน และว่าคำวารัฐบาลอิหฺรานยอมหมายถึงรัฐและมีไคหมายถึงคณะรัฐมนตรี

สถานเอกอัครราชทูตไค้เจรจาซีแจงแก่ฝ่ายอิหร่านว่า ตามข้อเสนอ
 ของฝ่ายเรา ขอให้ไช้ถอยคำเป็นระหว่างราชอาณาจักรนั้น ก็เพื่อให้เป็นสนธิสัญญา
 ระหว่างรัฐ ซึ่งจะมีความหมายลึกซึ้งกว่า ก็เป็นแบบที่ประเทศไทยทำสนธิสัญญากับ
 ประเทศต่าง ๆ มาแล้ว แต่ฝ่ายอิหร่านคงยืนยันความประสงค์ของเขาคงกลัวว่า
 ตน และถึงแม้ว่าทางสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงเตหะราน จะไค้ติดต่อก
 เจรจากับฝ่ายอิหร่านโดยเป็นเฉพาะเรื่องชื่อของสนธิสัญญา ซึ่งกระทรวงการต่าง
 ประเทศขอให้สถานเอกอัครราชทูตทาบถามฝ่ายอิหร่านให้เป็น Treaty of
 Friendship between Iran and Thailand แต่ถาฝ่ายอิหร่าน
 ชัดข้อโดยมีเหตุผลสมควรก็ยินยอมให้ไช้ว่า Treaty of Friendship
 between the Imperial Government of Iran and the Royal Govern-
 ment of Thailand นั้น เมื่อสถานเอกอัครราชทูตไค้ดำเนินการทาบถามแล้ว
 ปรากฏว่า ทางฝ่ายอิหร่านคงแสดงความขัดข้อง และไค้ขอให้ไช้ถอยคำว้า สนธิ
 สัญญาทางไมตรีระหว่างรัฐบาลกับรัฐบาล โดยอ้างว่า ตามสนธิสัญญาและข้อตกลง
 ต่าง ๆ ที่อิหร่านทำกับนานาประเทศนั้น ส่วนมากไ้ใช้คำว่า ระหว่างรัฐบาลกับรัฐบาล
 ในเรื่องนี้ สถานเอกอัครราชทูตไค้ตรวจสอบดูกับสนธิสัญญาและข้อตกลงต่าง ๆ ที่
 อิหร่านทำกับต่างประเทศจากหนังสือ United Nations Treaty Series
 แล้ว ปรากฏว่า มีสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างอิหร่านกับอินเดีย ซึ่งลงนามกัน เมื่อ
 วันที่ ๑๕ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๕๐ สนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างอิหร่านกับปากีสถาน
 ซึ่งลงนามกัน เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๕๐ เป็นต้น ซึ่งไ้ใช้ชื่อว่า "Treaty
 of Friendship between the Imperial Government of Iran
 and the Government of...." ก็มีข้อตกลงและสนธิสัญญารุ่นก่อน ๆ
 จากนั้นขึ้นไปบางฉบับ เช่น ข้อตกลงทางการค้าระหว่างอิหร่านกับสหรัฐอเมริกา

ฉบับลงนามกัน เมื่อวันที่ ๘ เมษายน ค.ศ. ๑๙๔๓ และสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่าง
เปอร์เซียกับกรีซ ฉบับลงนามกัน เมื่อวันที่ ๘ มกราคม ค.ศ. ๑๙๓๑ ซึ่งใจความว่า
"..... between Iran and" ด้วยเหตุนี้ สถานเอกอัครราชทูต
จึงพิจารณาเห็นว่า ตามทางปฏิบัติของอิหร่านระยะหลัง ๆ นี้คงนิยมใช้คำว่าระหว่าง
รัฐบาลต่อรัฐบาลในการ เรียกชื่อสนธิสัญญามากกว่า ดังมีตัวอย่างที่ทำกับอินเดียนและ
ปากีสถานดังกล่าวแล้ว ฉะนั้น น่าจะยินยอมให้ใช้ชื่อสนธิสัญญาที่จะทำกับเราว่า

"Treaty of Friendship between the Imperial Government of
Iran and the Royal Government of Thailand" ดังที่กระทรวง
การต่างประเทศได้ให้แนวทางไปนั้นได้ สถานเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงเตหะราน
จึงได้แจ้งให้ฝ่ายอิหร่านทราบว่า ฝ่ายไทยเรากำลังตามนี้

๒. ในข้อ ๑ ของสนธิสัญญา ฝ่ายอิหร่านแจ้งว่า หากตกลงตามที่ฝ่าย
เขาเสนอใน ๑. การวางถ้อยคำในข้อ ๑ นี้ก็คงไม่ลำบากอะไร อย่างไรก็ตาม
ฝ่ายอิหร่านยินดีที่จะรับคำว่า "The Two States" แทนคำว่า "The
Imperial Government of Iran and the Royal Government of Thailand"

หากเป็นความประสงค์ของฝ่ายเรา และว่า คำว่า people ซึ่งทางฝ่ายเราขอ
แก้เป็นพหูพจน์ peoples นั้น ฝ่ายอิหร่านยอมรับ ซึ่งในที่สุดสถานเอกอัคร
ราชทูตไทย ณ กรุงเตหะราน โดยอนุมัติของกระทรวงการต่างประเทศไทยได้แจ้งให้ฝ่าย
อิหร่านทราบด้วยว่า สำหรับความในข้อ ๑ ของร่างสนธิสัญญาที่ฝ่ายอิหร่านเสนอมา
ครั้งสุดท้ายนั้น ทางฝ่ายเรากำลังตามข้อเสนอของฝ่ายเขาในอันที่เขาจะรับคำว่า
"The Two States" แทนคำว่า "The Imperial Government of
Iran and the Royal Government of Thailand" ส่วน

คำว่า "people" ในข้อเดียวกันนั้น เปลี่ยนเป็น "peoples"

ปัญหาเกี่ยวกับพระราชสาส์นมอบอำนาจเต็ม

อนึ่ง ฝ่ายอิหร่านได้ขอร้องด้วยว่า หากเป็นที่ตกลงกันในข้อความต่าง ๆ
แล้ว ก็ใครจะใดคำแปลด้วยทศสุดท้ายภาษาไทยส่งไปให้ฝ่ายอิหร่านก่อนที่จะมีการลงนาม
กัน ๑ ชุด กับแจ้งด้วยว่า ตามรัฐธรรมนูญของอิหร่านนั้น สนธิสัญญาจะกระทำกันได้

จะต้องมีเอกสารมอบอำนาจ เพิ่มลงนามโดยประมุขของรัฐของแต่ละฝ่ายแสดงซึ่งกัน
และกันระหว่างผู้แทนที่จะลงนามในสนธิสัญญา

ทั้งนี้ ฝ่ายอิหร่านอธิบายว่า เช่นในกรณีเอกอัครราชทูตจะมาลงนาม
ที่กรุง เทพฯ ก็จะได้ถือหนังสือมอบอำนาจ เพิ่มจากประมุขของรัฐไปด้วย และหาก
รัฐมนตรีต่างประเทศของไทยจะเป็นผู้ลงนามในสนธิสัญญา ก็จะต้องมีหนังสือมอบ
อำนาจจากประมุขของรัฐด้วย เรื่องนี้ทางสถาน เอกอัครราชทูตไทย ได้ชี้แจงแก่
ฝ่ายอิหร่านว่า ตามปกติรัฐมนตรีต่างประเทศเป็นผู้ที่มีอำนาจลงนามในสนธิสัญญา
ต่าง ๆ ได้อยู่แล้ว แต่ฝ่ายอิหร่านยังคงยืนยันคำขอร้องของเขา ซึ่งในเรื่องนี้ทาง
กระทรวงการต่างประเทศของไทย เราได้กำหนดหลักการไว้ว่า ถ้าฝ่ายอิหร่าน
ยังคงยืนยันจะให้มี เอกสารมอบอำนาจ เพิ่มลงนามโดยประมุขของรัฐก็ให้ตกลงได้
ฉะนั้น เมื่อทางฝ่ายอิหร่านยังคงยืนยันขอร้องในข้อนี้ ว่าเป็นความต้องการตามบท
รัฐธรรมนูญของเขา สถานเอกอัครราชทูตไทยจึงได้ตอบตกลงไป และในทางปฏิบัติ
ของไทยเกี่ยวกับเรื่องนี้กระทรวงการต่างประเทศได้นำเรื่องขึ้นเสนอขอให้คณะ
รัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้ลงนามใน
สนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
บรมนาถบพิตรกับรัฐบาลของพระเจ้าจักรพรรดิอิหร่าน พร้อมทั้งขอให้ดำเนินการเกี่ยวกับพระราช
สาส์นมอบอำนาจ เพิ่มเพื่อการลงนามในสนธิสัญญาดังกล่าวด้วย

ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๐๕ ลงมติ
อนุมัติให้ดำเนินการลงนามในสนธิสัญญาดังกล่าวได้ และให้นำความกราบบังคมทูล
ต่อไปได้

ทั้งนี้ในที่สุดสำนักพระราชเลขาธิการแจ้งว่า ได้นำความกราบบังคมทูล
พระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว และได้ทรงลงพระปรมาภิไธยในพระราช
สาส์นมอบอำนาจ เพิ่มดังกล่าว เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๐๕ แล้ว

(ซึ่งแบบพระราชสาส์นมอบอำนาจในการลงนามในสนธิสัญญาระหว่างราชอาณาจักรไทยกับจักรวรรดิอิหร่านนี้ ปรากฏอยู่ในภาคผนวก)

กำหนดวันลงนามในสนธิสัญญา

ในการลงนามในสนธิสัญญาระหว่างไทยกับอิหร่านนี้ ทางรัฐบาลอิหร่านได้ให้นายมาฆมาน เอกอัครราชทูตอิหร่านประจำประเทศไทยมาพบกับ ฯพณฯ อดีตรองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ณ กระทรวงการต่างประเทศ เพื่อปรึกษาหารือกัน ซึ่งทางฝ่ายไทยได้แจ้งว่า รัฐบาลไทยพร้อมที่จะลงนาม แต่โดยที่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับวัน จึงน่าจะพิจารณาเลือกสรรวันที่มีความหมาย ถ้าได้วันประสูติพระเจ้าชาลร์อาจจะเหมาะสมคือ เอกอัครราชทูตอิหร่านจึง เสนอให้เป็นวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๐๕ อันเป็นวันคล้ายวันประสูติของพระเจ้าชาลร์ ซึ่งทั้งนี้ทางฝ่ายไทยก็ไม่ขัดข้องแต่ประการใด

การแก้ไขครั้งสุดท้าย

เมื่อได้มีการกำหนดวันลงนามในสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างไทยกับอิหร่านแล้ว ทางสถานเอกอัครราชทูตอิหร่านจึงได้เสนอร่างสนธิสัญญาทางไมตรีฯ ฉบับภาษาอังกฤษมาให้ฝ่ายไทยพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง และเพื่อเป็นการเตรียมการลงนามในสนธิสัญญาดังกล่าว ฝ่ายไทยได้ทำการตรวจสอบแก้ไขและปรับปรุงสนธิสัญญาดังกล่าว เป็นครั้งสุดท้ายในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. หนังสือมอบอำนาจ ปรากฏว่าพระราชสาส์นมอบอำนาจที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้เชิญมาลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๐๕ นั้น ท่านนายกรัฐมนตรีฯ เติมเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ จึงจำเป็นต้องดำเนินการในเรื่องพระราชสาส์นนี้ใหม่

อย่างไรก็ดี ก่อนที่จะดำเนินการในเรื่องนี้ เจ้าหน้าที่กระทรวงการต่างประเทศได้เชิญเลขานุการสถานเอกอัครราชทูตอิหร่านมาพบ เพื่อสอบถามว่า ฝ่ายอิหร่านคงที่จะขอให้พระราชสาส์นมอบอำนาจตามความประสงค์เดิมหรือไม่ เพราะเวลาใดล่วงเลยมานานแล้ว โดยให้เหตุผลว่า เนื่องจากมีหลักฐานเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในกฎหมายเกี่ยวกับสนธิสัญญา ว่า ประมุขของรัฐก็ดี ประมุขของรัฐบาลก็ดี รัฐมนตรีต่างประเทศก็ดี โดยตำแหน่งหน้าที่มีอำนาจที่จะกระทำการแทนรัฐของตนในการเจรจา รับรองความถูกต้อง (authentication) และลงนามในสนธิสัญญา ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องมีหรือแสดงหลักฐานในการมอบอำนาจในการกระทำการดังกล่าวนี้ประการใด และทางปฏิบัติของฝ่ายไทยก็ได้เป็นไปตามแนวนี้

แถมว่า ภายหลังจากที่ได้รับทราบเหตุผลจากฝ่ายเราในเรื่องของหลักกฎหมายในเรื่องสนธิสัญญาแล้ว กระทรวงการต่างประเทศอิหร่านก็ยังใคร่ขอให้ฯฯฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย ซึ่งจะลงนามในสนธิสัญญามีหนังสือมอบอำนาจด้วย (ซึ่งที่เคยแจ้งให้ฝ่ายเราทราบแล้ว โดยผ่านทางสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงเตหะราน)

การแลกเปลี่ยนสัตยาบันสาร

ในเรื่องนี้ กระทรวงการต่างประเทศอิหร่านเห็นว่า โดยที่การลงนามในสนธิสัญญานี้จะกระทำขึ้นที่กรุงเทพฯ การแลกเปลี่ยนสัตยาบันสาร จึงใคร่ขอให้ขึ้น ณ กรุงเตหะราน

ข้อนี้ ทางฝ่ายไทยเห็นว่า ควรรับได้ เพราะในหลักการแล้ว ควรเป็นเช่นนั้น และฝ่ายเราก็ได้เคยรับไว้แล้วในร่างเดิมที่ฝ่ายอิหร่านเสนอมา

การจัดพิมพ์คำबंध

ในคานอิหร่าน กระทรวงการต่างประเทศอิหร่านจะดำเนินการจัดพิมพ์คำबंधเป็นภาษาเปอร์เซีย และอังกฤษเอง ส่วนภาษาไทยใคร่ขอให้ฝ่ายไทยช่วยจัดพิมพ์ โดยจะส่งกระดาษให้

ส่วนในคานของไทย สถานเอกอัครราชทูตอิหร่านจะช่วยจัดพิมพ์คำबंधภาษาเปอร์เซียให้

การแก้ไขตัวบทภาษาอังกฤษ

กระทรวงการต่างประเทศของไทยได้ตรวจสอบร่างใหม่ที่สถานเอกอัครราชทูตอิหร่านได้ขอให้พิจารณาแล้ว ปรากฏว่ามีข้อแก้ไขใหม่ดังนี้

ก. ชื่อของสนธิสัญญา ซึ่งร่างสุดท้ายใช้คำว่า Treaty of Friendship between the Royal Government of Thailand and the Imperial Government of Iran นั้น ร่างใหม่ที่อิหร่านส่งมา เปลี่ยนเป็น Treaty of Friendship between the Kingdom of Thailand and the Empire of Iran

ข้อนี้ กระทรวงการต่างประเทศของไทย เห็นว่า ควรรับตามข้อเปลี่ยนแปลงนี้ได้ เพราะสนธิสัญญาทางไมตรีที่ประเทศไทยได้ทำกับประเทศต่าง ๆ ก็เป็นแบบสนธิสัญญาระหว่างรัฐ ไม่ใช่ระหว่างรัฐบาล และฝ่ายเราได้เคยยืนยันความคิดเห็นนี้ให้ฝ่ายอิหร่านทราบแล้วในการเจรจา แต่ฝ่ายอิหร่านในครั้งนั้น ยังคงยืนยันความประสงค์ที่จะใช้นามของรัฐบาล การเปลี่ยนแปลงใหม่ให้เป็นระหว่างรัฐในครั้งนีจึงเท่ากับเป็นไปตามแบบและความประสงค์ของฝ่ายไทย เรา

ข. อาร์มิมิต เปลี่ยนคำว่า "the lien of Amity" เป็น "the ties of Amity" (sic)

ซึ่งฝ่ายไทยเห็นสมควรรับได้ เพราะไม่มีความหมายแตกต่างกันอย่างใด

ค. ข้อ ๕ ในร่างสุดท้ายที่ทั้งสองฝ่ายได้รับกันไว้ ใครระบุไว้แล้วว่าการแลกเปลี่ยนสัตยาบันสารจะใดกระทำให้ ณ กรุงเทพฯ ร่างที่เสนอมานี้ฝ่ายอิหร่านได้ลบ เวเนไว ซึ่งก็คง เพื่อให้มีการตกลงกันอีกครั้งหนึ่งก่อนการลงนาม นอกจากนั้น ในข้อเดียวกันนี้ ฝ่ายอิหร่านได้เสนอแก้ไขเพิ่มเติมคำว่า จะให้สนธิสัญญานี้มีผลใช้บังคับจนกว่าจะได้มีการบอกเลิกล่วงหน้า ๑ ปี

ขอเสนอในเรื่องการบอกเลิกนี้ กองสนธิสัญญา กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศไทย ได้ตรวจดูในข้อเรื่องแล้ว ปรากฏว่า เป็นข้อเสนอนิยมของฝ่ายไทย ตามแบบที่ได้อำไว้กับอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ ซึ่งฝ่ายอิหร่านในครั้งนั้นได้ขอให้คัดออก โดยเหตุผลว่า ต้องการไม่ให้มีกำหนดเวลา เพื่อให้ประเทศทั้งสองมีสัมพันธไมตรีกันตลอดไป การนำมาใส่เพิ่มเติมใหม่ เท่ากับฝ่ายอิหร่านได้หวดกลับมารับความผิดเห็นเดิมของฝ่ายเราอีก จึงไม่น่ามีข้อข้อของอย่างใด

ง. คำลงท้าย อิหร่านได้เสนอแก้ไขเป็นรูปประโยคสั้น ๆ ว่า DONE in this day of 1956.

กองสนธิสัญญา กระทรวงการต่างประเทศ ได้พิจารณาแล้ว เห็นควรยืนยันให้ใช้แบบที่ตกลงกันไว้เดิม อันเป็นแบบที่ฝ่ายเราใช้อยู่โดยปกติ แต่ควรแก้ไขถ้อยคำเล็กน้อย เพื่อให้ทันสมัยตามแบบสนธิสัญญาทางไมตรีที่เราทำกับสหรัฐอเมริกา ดังนี้

"DONE at, this day of in the two thousand five hundred and year of the Buddhist Era, corresponding to the ... day of ... of the One thousand three hundred and solar year."

จ. การบอกเลิก ซึ่งแต่เดิมในร่างสนธิสัญญาฉบับแก้ไข ๕ มิได้มีการระบุไว้ ฝ่ายอิหร่านได้เพิ่มเติมใหม่ในข้อเดียวกันนี้ว่า ให้สนธิสัญญามีผลใช้บังคับจนกว่าจะได้มีการบอกเลิกล่วงหน้า ๑ ปี

พิธีการลงนามสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างไทย-อิหร่าน

ได้กำหนดให้พิธีลงนามสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างประเทศไทยกับอิหร่านในวันพฤหัสบดี ที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๐ เวลา ๑๐.๐๐ น. ณ กระทรวงการต่างประเทศ ทานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศจะเป็นผู้ลงนามฝ่ายไทย และเอกอัครราชทูตอิหร่าน จะเป็นผู้ลงนามฝ่ายอิหร่าน นั้น บุคคลที่ได้รับเชิญมาร่วมเป็นเกียรติในพิธีการลงนามสนธิสัญญาก็มีอาทิเช่น

๑. ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ
๒. รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ
๓. ผู้รักษาราชการแทนอธิบดีกรมการเมือง
๔. อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย
๕. อธิบดีกรมเศรษฐกิจ
๖. อธิบดีกรมพิธีการทูต
๗. อธิบดีกรมสารนิเทศ
๘. อัครราชทูตผู้รักษาราชการในตำแหน่งอธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศ
๙. เลขานุการรัฐมนตรีฯ
๑๐. หัวหน้ากองเอเชียใต้ฯ กรมการเมือง

สำหรับฝ่ายอิหร่านนั้น นอกจากเอกอัครราชทูตซึ่งจะเป็นผู้ลงนามสนธิสัญญาแล้ว ได้ติดต่อสอบถามสถานเอกอัครราชทูตอิหร่านและได้รับแจ้งว่า จะมีเพียงเลขานุการของสถานเอกอัครราชทูต คือ นาย Bahran Panahi

อนึ่ง สำหรับบุคคลภายนอกจากกระทรวงทบวงกรมอื่น ๆ ที่ไม่เชื่อนั้น เพราะสนธิสัญญานี้ได้ดำเนินการเจรจาแบบเดียวกับสนธิสัญญาทางไมตรีกับฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และปากีสถาน ซึ่งในพิธีลงนามสนธิสัญญาเหล่านั้น ได้มีการเชิญแต่เฉพาะอธิบดีและหัวหน้ากองที่เกี่ยวข้องภายในกระทรวงการต่างประเทศเท่านั้น และประกอบกับฝ่ายอิหร่านก็มีเพียง ๒ ท่าน จึงเห็นว่าผู้ที่ได้รับเชิญข้างบนนี้ ก็มากพอสมควรแล้ว

การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่กองพิธีลงนามสนธิสัญญาทางไมตรีไทย-อิหร่าน

เจ้าหน้าที่ของสถานเอกอัครราชทูตอิหร่าน คือ นาย Bahran Panahi ผู้ช่วยเลขานุการฝ่ายการพาณิชย์ของสถานเอกอัครราชทูตอิหร่าน ได้มาพบหัวหน้ากองสนธิสัญญาที่กระทรวงการต่างประเทศ เพื่อหารือเกี่ยวกับการลงนามในสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างประเทศไทยกับอิหร่าน และให้นำตัวบทภาษาอิหร่านซึ่งสถานเอกอัครราชทูตอิหร่านได้จัดพิมพ์ให้สำหรับฝ่ายไทยมามอบให้ และในขณะเดียวกันได้มอบกระดาษของฝ่ายอิหร่านเพื่อขอให้ฝ่ายไทยพิมพ์เป็นตัวบทภาษาไทยให้แก่ฝ่ายอิหร่าน

ส่วนเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดวันลงนามสนธิสัญญานั้น นาย Panahi ได้กล่าวว่า ทางฝ่ายอิหร่านพร้อมที่จะลงนาม จะเป็นวันใดวันหนึ่งก็ได้ในตอนปลายเดือนนี้หรือตอนต้นเดือนกุมภาพันธ์ สุดแต่ฝ่ายไทยจะเห็นสมควร และในการพบกันอีกครั้งต่อมา หัวหน้ากองสนธิสัญญาแห่งกระทรวงการต่างประเทศของไทยได้มอบหนังสือยืนยันของกระทรวงการต่างประเทศ เกี่ยวกับเรื่องทานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศพร้อมที่จะลงนามในสนธิสัญญาดังกล่าวได้ในวันพฤหัสบดี ที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๐ เวลา ๑๐.๐๐ น. ณ กระทรวงการต่างประเทศให้แก่ นาย Panahi

นาย Panahi ตอบรับขอบคุณ และได้แสดงเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการลงนามได้แก่ตัวบทสนธิสัญญา สำเนาหนังสือมอบอำนาจ และ proces-verbal ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศอิหร่านได้จัดส่งมาให้

เกี่ยวกับ proces-verbal นาย Panahi ชี้แจงว่า นอกจากจะมีการลงนามในตัวบทสนธิสัญญาแล้ว กระทรวงการต่างประเทศอิหร่านประสงค์จะให้มีการลงนามใน proces verbal ซึ่งจะได้จัดทำขึ้นเป็นสองชุด ๓ ภาษ่า เช่นเดียวกับสนธิสัญญา

หัวหน้ากองสนธิสัญญา กระทรวงการต่างประเทศ แสดงความไม่เห็น
 ด้วยกับข้อเสนอของฝ่ายอิหร่านที่จะให้มีการลงนามใน proces-verbal
 โดยให้เหตุผลว่า การลงนามใน proces-verbal นี้ จำเป็นแต่เฉพาะในกรณี
 แลกเปลี่ยนหรือมอบตราสารสัตยาบันกัน หรือในการลงนามสนธิสัญญาหลายฝ่าย เท่านั้น (๒)

โดยที่สนธิสัญญานี้มีบทกำหนดไว้ในข้อ ๕ ว่า จะต้องได้รับสัตยาบันและจะมี
 การแลกเปลี่ยนสัตยาบันสารกัน ณ กรุงเตหะราน ทั้งจะมีผลบังคับนับแต่มีการแลก
 เปลี่ยนสัตยาบันสารกัน เป็นต้นไป กระทรวงการต่างประเทศจึงได้ดำเนินการเสนอ
 ร่างสัตยาบันสารและร่างพระราชสาส์นมอบอำนาจเต็มให้เอกอัครราชทูต ณ กรุงการาจี
 ซึ่งดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำประเทศอิหร่านด้วย เป็นผู้ทำการแลกเปลี่ยน
 สัตยาบันสาร ไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการต่อไป อนึ่ง โดยที่สนธิสัญญากับ
 อิหร่านนี้ไม่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้
 การเป็นไปตามสนธิสัญญานั้น กระทรวงการต่างประเทศจึงไม่ได้เสนอให้มีการนำ
 สนธิสัญญาเข้าขออนุมัติต่อสภาาร่างรัฐธรรมนูญตามระเบียบ พร้อมกับได้เชิญพระราช
 สาส์นมอบอำนาจเต็มและสัตยาบันสารไปให้ด้วย

กระทรวงการต่างประเทศจึงได้แจ้งให้สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุง
 การาจี ดำเนินการติดต่อกันด้วยกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายอิหร่านกำหนดวันแลกเปลี่ยนสัตยาบัน
 สารกันก่อน พร้อมทั้งจัดส่งตัวบทสนธิสัญญา ทั้งภาษาไทย เปอร์เซีย และอังกฤษ เพื่อ
 สอดคล้องกับสัตยาบันสารตามที่ได้เคยปฏิบัติมา พร้อมกับพระราชสาส์นมอบอำนาจเต็ม
 และคำแปลให้สถานเอกอัครราชทูตดำเนินการขึ้นต่อไป

ทูต ณ กรุงการาจี ก็ได้มีหนังสือ ที่ ๑๐๖๐ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๑๐ รายงานผล

พิธีการในเรื่องนี้ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

ในวันอังคาร ที่ ๕ กันยายน ๒๕๑๐ กระทรวงการต่างประเทศอิหร่าน
ได้นัดทำการแลกเปลี่ยนสัตยาบันสารสนธิสัญญาพระราชไมตรีไทย-อิหร่าน พิธีเริ่ม
เวลา ๑๒.๔๕ น. ณ กระทรวงการต่างประเทศ ทางฝ่ายอิหร่านมีนาย
Ardeschi Zahedi รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้ลงนามใน
ฝ่ายไทยมีเอกอัครราชทูตประจำกรุงเทพมหานครเป็นผู้ลงนาม โดยมีอธิบดีกรมสนธิสัญญา
และกฎหมาย อธิบดีกรมการเมือง และอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ร่วมเป็นสัก্ষีพยาน
หลังจาก
พิธีเสร็จสิ้นแล้วได้มีการพิมพ์และประชาสัมพันธ์แลกเปลี่ยนและถวายพระพรพรหม
ของประเทศไทยทั้งสอง ทอจากนั้นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้จัดงาน
เลี้ยงอาหารกลางวันอำลา เป็นเกียรติเอกอัครราชทูตไทยและภริยา โดยเชิญบุคคล
สำคัญในอิหร่านมาประมาณ ๔๐ คนเศษ รวมทั้งหัวหน้าคณะทูตที่ใกล้ชิดกับประเทศ
ไทยด้วย

เมื่อกระทรวงการต่างประเทศได้รับรายงานจากเอกอัครราชทูต ณ
กรุงเทพมหานคร ซึ่งดำรงตำแหน่ง เอกอัครราชทูตประจำประเทศอิหร่านอีกตำแหน่งหนึ่ง
ว่า ได้ทำการแลกเปลี่ยนสัตยาบันสารสนธิสัญญาดังกล่าวกับรัฐบาลอิหร่านที่กรุงเตหะราน
เมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๑๐ แล้ว ปรากฏว่า อดีตนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงการต่างประเทศไทยก็ได้มีโทรเลขแสดงความยินดีไปยังรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงการต่างประเทศอิหร่านในโอกาสนี้

กระทรวงการต่างประเทศจึงแจ้งไปยังสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
เพื่อทราบและขอเสนอร่างประกาศพระบรมราชโองการให้สนธิสัญญาดังกล่าว พรหม
ควยสำเนาถวายทสนธิสัญญา รวม ๓๕ ชุด มาเพื่อสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจัก
ได้นำเรื่องขึ้นเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาดำเนินการต่อไป

การจดทะเบียนสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างไทย-อิหร่าน

เมื่อได้มีการลงนามและแลกเปลี่ยนสัตยาบันสารสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างไทยกับอิหร่านกันเรียบร้อยแล้ว กระทรวงการต่างประเทศจะดำเนินการแจ้งไปยังคณะทูตถาวรแห่งประเทศไทยประจำสหประชาชาติเพื่อให้ทำการจดทะเบียนสนธิสัญญาทางไมตรีฯ นี้ต่อองค์การสหประชาชาติตามมาตรา ๑๐๓ แห่งกฎบัตร

สหประชาชาติได้หนังสือ ที่ แอล.อี. ๒๓๑ (๕๑-๐๓๐) ลงวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๒๕ ตอบมาในเรื่องนี้ว่า ได้จดทะเบียนสนธิสัญญาดังกล่าวไว้แล้ว เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๖๗ และจะได้ออกประกาศนียบัตรการจดทะเบียนให้ต่อไป นอกจากนี้ แจ้งมาด้วยว่า เนื่องจากสำเนาตัวบทสนธิสัญญาฉบับภาษาเปอร์เซียที่จัดส่งไปให้แล้วนั้น ไม่ชัดเจนดีพอที่จะจำลองลงพิมพ์ในหนังสือชุดสนธิสัญญา สหประชาชาติ จึงใคร่ขอให้ฝ่ายเราช่วยจัดหาสำเนาตัวบทที่ชัดเจนดีกว่าดังกล่าวให้ด้วย ซึ่งแบบฟอร์มใบรับการจดทะเบียนสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างไทย-อิหร่านขององค์การสหประชาชาติมีดังต่อไปนี้.-

CERTIFICATE of REGISTRATION No. 13176

CERTIFICAT d'ENREGISTREMENT

The SECRETARY-GENERAL of the UNITED NATIONS
Hereby certifies that
The Government of the Kingdom of Thailand
has registered with the Secretariat in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations
the Treaty of Friendship between Thailand and Iran. Signed at Bangkok, on 2 February 1967.

Le SECRETAIRE GENERAL des NATIONS UNIES
Certifie par la présente que
le Gouvernement du Royaume de Thaïlande
a enregistré au Secrétariat conformément aux termes de l'Article 102 de la Charte des Nations Unies
le Traité d'amitié entre la Thaïlande et l'Iran. Signé à Bangkok, le 2 février 1967.

The registration took place on 23 December 1967 under No. 8874
Done at New York, on 15 May 1968

L'enregistrement a eu lieu le 27 décembre 1967 sous le n° 8874
Fait à New York, le 15 mai 1968

To the Government of the
Kingdom of Thailand

For the SECRETARY-GENERAL
Pour le SECRETAIRE GENERAL

Au Gouvernement du Royaume
de Thaïlande

148

UNITED NATIONS NATIONS UNIES
NEW YORK

LE 231 (51-030)

17 January 1968

Sir,

I am directed by the Secretary-General to acknowledge the receipt of your letter No. 1239/2510 of 26 December 1967 transmitting for registration, in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations, three certified true copies of the Treaty of friendship between the Kingdom of Thailand and the Empire of Iran, done at Bangkok on 2 February 1967.

The above-mentioned Treaty was registered on 27 December 1967 and the certificate of registration will be issued in due course.

However, I would appreciate it if you would provide clearer copies of the Persian text of the Treaty, since those enclosed with your letter are not suitable for reproduction in the Treaty Series.

Accept, Sir, the assurances of my highest consideration.

Constantin A. Stavropoulos
The Legal Counsel

The Acting Permanent Representative of Thailand
to the United Nations
20 East 82nd Street
New York, N.Y. 10028

บทที่ ๕

การประชุมร่างอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา

.....

คณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศ^{แห่ง}ประชาชาติ ได้ประสบผลสำเร็จในการจัดทำอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญาอันนับว่าเป็นงานประมวลกฎหมายระหว่างประเทศอันสำคัญยิ่งชิ้นหนึ่ง ทั้งนี้ เป็นผลมาจากความสามารถวิริยะอุตสาหะของคณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะผู้เสนอรายงานพิเศษ (Special Rapporteur) ทั้ง ๔ ท่าน นับตั้งแต่ Mr. J.L. Brierly, Sir Hersch Lauterpacht, Sir Gerald Fitzmaurice จนกระทั่ง Sir Humphrey Waldock.

คณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศ ได้เริ่มดำเนินการพิจารณาร่างกฎหมายสนธิสัญญานับตั้งแต่การประชุมสมัยแรกของคณะกรรมการ ฯ ในปี ค.ศ. ๑๙๔๕ โดยกร่างกฎหมายสนธิสัญญา และได้เสนอให้รัฐบาลประเทศต่าง ๆ พิจารณาให้ความเห็นเพื่อประกอบการแก้ไขร่าง จนในที่สุดคณะกรรมการ ฯ ได้ลงมติรับร่างอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ในปี ค.ศ. ๑๙๖๖ รวม ๗๕ ข้อ และสมัชชาสหประชาชาติ โดยมติที่ ๒๑๖๖ วันที่ ๕ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๖๖ ได้จัดให้มีการประชุมระหว่างประเทศระดับผู้มีอำนาจเต็มเพื่อพิจารณาร่างอนุสัญญานี้ ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ๒ ครั้ง ระหว่างวันที่ ๒๖ มีนาคม ถึง ๒๔ ค.ศ. ๑๙๖๘ และวันที่ ๕ เมษายน ถึง ๒๒ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๖๘

การประชุมครั้งแรก มีผู้แทนประเทศต่าง ๆ เข้าร่วมประชุม ๑๐๘ ประเทศ นอกจากนี้ยังมีผู้สังเกตการณ์จากทบวงการชำนัญพิเศษและองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่ประชุมได้ตกลงกันได้เป็นส่วนใหญ่ เว้นแต่ปัญหาสำคัญ ๒ ประการ ซึ่งเลื่อนไปวินิจฉัยในการประชุมครั้งที่ ๒ คือ ปัญหาที่ฝ่ายกลุ่มประเทศโซเชี่ยลลิสต์เสนอ ให้มีพันธบัตรไว้ร่างอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ข้อ ๕ ทวีว่า เมื่อถือว่าเป็นสนธิสัญญาพหุภาคีทั่วไป (General Multilateral Treaty) แล้ว ให้สิทธิทุกประเทศเข้าเป็นภาคีได้ (All States Formula) ทั้งนี้ โดยขอให้บัญญัติคำนิยาม "สนธิสัญญาพหุภาคีทั่วไป" ไว้ในบทนิยามศัพท์ข้อ ๒ ของร่างอนุสัญญา ฯ ในขณะเดียวกันผู้แทนฝรั่งเศส ก็เสนอให้มีคำนิยามศัพท์สนธิสัญญาพหุภาคีจำกัด (Restricted Multilateral Treaty) เพื่อจะให้มีพันธบัตรพิเศษใช้บังคับในกรณีที่ดีถือว่าเป็นสนธิสัญญาพหุภาคีจำกัด

ข้อเสนอหลายประเทศไม่ควย เพราะเห็นว่าการที่จะให้สิทธิเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาใด ๆ นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับเจตนาของภาคีสถิติสนธิสัญญาเป็นสำคัญ ไม่ใช่ ถ้าถือว่าเป็นสนธิสัญญาพหุภาคีทั่วไปแล้ว ทุกประเทศมีสิทธิเข้าเป็นภาคีได้ นอกจากนี้ เป็นการยากที่จะนิยามใดแน่นอนว่า เมื่อไร เป็นสนธิสัญญาพหุภาคีทั่วไป การที่ประเทศกลุ่มโซเชี่ยลลิสต์เสนอหลักการขึ้นก็เพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง เพราะต้องการจะให้ฝ่ายตนบางประเทศที่ยังไม่สิทธิเข้าร่วมการประชุมระหว่างประเทศ โดยเฉพาะซึ่งจัดโดยสหประชาชาติ อ้างสิทธิเพื่อเข้าร่วมประชุมและทำสนธิสัญญาควย แต่ตรงกันข้าม แมบางสนธิสัญญาพหุภาคีที่เปิดให้เข้าเป็นภาคีได้โดยทั่วไป ก็ไม่อาจบังคับให้ทุกประเทศเข้าเป็นภาคีได้ ในทำนองเดียวกันเกี่ยวกับบทนิยามศัพท์ และบทบัญญัติว่าด้วยสนธิสัญญาพหุภาคีจำกัดนั้น ในแง่กฎหมายสนธิสัญญาไม่มีความจำเป็นที่จะต้องบัญญัติไว้ ภาคีสถิติสนธิสัญญาเมื่อประสงค์จะให้มิชอบสนธิสัญญาใดบังคับเป็นกรณีพิเศษแล้ว ก็ขอที่จะบัญญัติไว้ได้ในสนธิสัญญานั้น ๆ

ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง ได้แก่ มาตรการระงับข้อพิพาทอันเกิดจากการอ้างความไม่สมบูรณ์ของสนธิสัญญาตามภาค ๕ ของร่างอนุสัญญาฯ ฝ่ายประเทศมหาอำนาจตะวันตกบรรดาประเทศยุโรปตะวันตกส่วนใหญ่รวมทั้งออสเตรเลีย แคนาดา และญี่ปุ่น เห็นว่า เพื่อเป็นหลักประกันสำหรับความมั่นคงของสนธิสัญญา ควรมีมาตรการระงับข้อพิพาทโดยบังคับซึ่งอาจเป็นทางอนุญาโตตุลาการ หรือทางศาลที่มีประสิทธิภาพยิ่งกว่าตามร่างอนุสัญญา ฯ ข้อ

๒๒ ซึ่งโยงไปให้ภาคีสันติสัญญาไขมาตรการระงับข้อพิพาทโดยสันติโดยสมัครใจตาม
มาตรา ๓๓ ของกฎบัตรสหประชาชาติ

เกี่ยวกับปัญหานี้ ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่เห็นชอบกับร่างอนุสัญญา ฯ
ของคณะกรรมการ ฯ ข้อ ๒๒ คัดค้านที่จะรับมาตรการระงับข้อพิพาทโดยบังคับทาง
ตุลาการหรือทางศาล และเห็นว่าหากจะมีบทบัญญัติว่าด้วยมาตรการระงับข้อพิพาทดังกล่าว
โดยบังคับ ก็ควรจะให้ประเทศที่จะเข้าเป็นภาคีสัญญานี้เลือกรับหรือไม่รับ
ตามใจสมัคร โดยทำเป็นข้อสงวนทำนองเดียวกับอนุสัญญากรุง เวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์
ทางการทูต ค.ศ. ๑๙๖๑ และอนุสัญญากรุง เวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางกงสุล ค.ศ.
๑๙๖๓ นอกจากนี้ ตามธรรมเนียมศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ การเข้าเป็นภาคีธรรมนูญ
ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศก็ยังไม่ถือว่ารับอำนาจศาลในการเข้าเป็นภาคีจนกว่าจะได้
แจ้งเจตจำนงอีกชั้นหนึ่งว่า จะยอมรับอำนาจศาลตามธรรมนูญ ฯ ข้อ ๓๖ วรรค ๒ ทั้งนี้
โดยอาจทำข้อสงวนได้

การประชุมครั้งที่สอง ๑๑๐ ประเทศส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมสำหรับการ
พิจารณาปัญหาทั้ง ๒ ประการที่เลื่อนมาวินิจฉัยในการประชุมครั้งที่สองนั้น ในปัญหาแรก
เรื่องสนธิสัญญาพหุภาคีทั่วไป เป็นอันตกไป เนื่องจากไม่ได้รับเสียงสนับสนุนเพียงพอ และ
ในส่วนที่เกี่ยวกับพหุภาคีจำกัดนั้น ผู้เสนอญัตติได้ขอถอนก่อนออกเสียง ในปัญหาที่สอง เกี่ยว
กับมาตรการระงับข้อพิพาทที่ประชุมได้ลงมติรับมาตรการระงับข้อพิพาทโดยสันติโดยสมัคร
ใจตามมาตรา ๓๓ ของกฎบัตรสหประชาชาติ (อนุสัญญาข้อ ๒๕) แต่ก็ไม่อาจตกลงกันได้
ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิไขมาตรการระงับข้อพิพาททางศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (อนุสัญญา
ข้อ ๒๖) เฉพาะกรณีการไต่และการตีความตามข้อ ๕๑ และ ๖๔ ของอนุสัญญา ฯ ซึ่งว่าด้วย

หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปซึ่งมีผลบังคับแก่สากล (peremptory norm of general international law or jus cogens) ส่วนข้อพิพาทที่เกิดจากพันธบัตรอื่น ๆ ในภาค ๕ ของอนุสัญญาฯ ให้ระงับข้อพิพาทโดยการประนีประนอมตามวิธีการที่กำหนดไว้ในภาคผนวกของอนุสัญญาฯ แต่ขอเสนอแนะของคณะกรรมการ ประนีประนอมไม่มีผลผูกพันภาคคู่พิพาท

การประชุมครั้งที่สองนี้ ที่ประชุมสามารถตกลงจัดทำอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญาได้ มีทั้งหมด ๘๕ ข้อ และมีภาคผนวกเกี่ยวกับวิธีการประนีประนอมข้อพิพาท อนุสัญญานี้เริ่มเปิดให้ลงนาม ณ กรุงเวียนนา ในวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๖๘ แต่ประเทศไทยซึ่งได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมถึง ๒ ครั้ง ไม่ได้ลงนามในอนุสัญญานี้

อนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญานี้ ปรากฏว่าไม่เป็นที่พอใจแก่ทุกฝ่าย จะเห็นได้ว่า เมื่อที่ประชุมเปิดให้ลงนามบรรดาประเทศที่เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่ไม่มีใครร่วมลงนาม อาทิเช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา อิตาลี ออสเตรเลีย สวิตเซอร์แลนด์ เนเธอร์แลนด์ ญี่ปุ่น อินเดีย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย

ข้อสังเกตบางประการ เกี่ยวกับอนุสัญญากรุง เวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา

๑. ขอบข่ายของอนุสัญญา แมว่าคณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศได้เพิ่มขยายขอบข่ายกฎหมายสนธิสัญญา นับตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๔๘ และประสงค์จะร่างให้รวมถึงการทำสนธิสัญญาระหว่างบุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศ (Subjects of International Law) ทุกประเภท ดังปรากฏในร่างของคณะกรรมการ ปี ค.ศ. ๑๙๖๖ แต่ต่อมาเห็นว่าจะทำให้หาข้อเกินควร เนื่องจากขอบข่ายที่จะต้องพิจารณากว้างขวางมาก จึงจำกัดไว้ในข้อ ๑ ของอนุสัญญาฯ

ว่า อนุสัญญานี้จะใช้บังคับเฉพาะสนธิสัญญาระหว่างรัฐเท่านั้น ดังนั้นในภาคผนวกของ
กรรมสารสุดท้าย (Final Act) ของการประชุมที่ประชุมจึงได้มีมติเสนอแนะ
สมัชชาสหประชาชาติ ให้คณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศพิจารณาร่างกฎหมาย
สนธิสัญญาในส่วนที่เกี่ยวกับรัฐและองค์การระหว่างประเทศ หรือระหว่างองค์การ
ระหว่างประเทศด้วยกัน

อนุสัญญานี้ นอกจากจะจำกัดขอบข่ายเฉพาะสนธิสัญญาระหว่างรัฐเท่านั้น
ยังไม่บัญญัติถึงกรณีสิทธิของรัฐ ความรับผิดชอบของรัฐ และในภาวะสงคราม (ข้อ ๗๓)
และไม่กระหนกระะที่นอกพันธกิจใด ๆ เกี่ยวกับสนธิสัญญาซึ่งอาจเกิดขึ้นแก่รัฐผู้รุกราน
อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากมาตรการอันสอดคล้องกับกฎบัตรสหประชาชาติ ที่ไซตอการูกราน
ของรัฐนั้น (ข้อ ๗๕)

ในกรณีที่อนุสัญญานี้ไม่มีบัญญัติไว้ อารัมภของอนุสัญญาฯ ก็กล่าวว่ายอมตก
อยู่ในบังคับของกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ นอกจากนี้อนุสัญญา
นี้จะไม่เป็นผลย้อนหลัง เนื่องจากข้อ ๔ บัญญัติว่า จะใช้บังคับแก่สนธิสัญญาซึ่งรัฐใดกระทำ
หลังจากที่อนุสัญญานี้มีผลใช้บังคับแล้ว แก่รัฐนั้น ๆ

๒. คำนิยามศัพท์เกี่ยวกับสนธิสัญญาบางคำ

ข้อ ๒ ของอนุสัญญาฯ ได้ให้นิยามศัพท์เกี่ยวกับสนธิสัญญาไว้ เช่น

๒.(ก) "สนธิสัญญา" (Treaty) หมายถึง ความตกลงระหว่างรัฐ ซึ่ง
เป็นลายลักษณ์อักษร และอยู่ในบังคับของกฎหมายระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะ เป็นความ
ตกลงที่ปรากฏในตราสารฉบับเดียวหรือสอง หรือตราสารที่เกี่ยวข้องกันหลายฉบับ
และไม่ว่าจะมีชื่อเรียกโดยเฉพาะเป็นอย่างไรก็ตาม

ดังนั้น คำว่า "สนธิสัญญา" หมายอนุสัญญานี้ จึงมีความหมายอย่างกว้างขวาง
นอกจากจะมีความหมายถึงความตกลงในรูปสนธิสัญญา "Treaty" แล้ว ยังรวมถึง
ความตกลงระหว่างรัฐในรูปอื่นที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ กันไป เช่น อนุสัญญา (Convention)
ความตกลง (Agreement) ข้อตกลง (Arrangement) พิธีสาร (Protocol)
หนังสือแลกเปลี่ยน (Exchange of Notes) ขรรคมุญ (Constitution)
กฎบัตร (Charter) ฯลฯ

ตามอนุสัญญาี้ แม้จะจำกัดขอบข่ายไว้เฉพาะสนธิสัญญาที่กระทำเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ก็ได้บัญญัติไว้ในข้อ ๓ ว่า จะไม่กระทบกระเทือนถึงผลทางกฎหมายของสนธิสัญญาที่ไม่ได้กระทำไว้ เป็นลายลักษณ์อักษร

ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศปัจจุบัน สนธิสัญญายอมกระทำเป็นลายลักษณ์อักษร เสมอ นอกจากเพื่อเป็นหลักฐานแห่งความตกลงระหว่างกันแล้ว ก็เป็นผลเนื่องมาจากระบบการปกครองประเทศในการแบ่งแยกอำนาจ เช่น ต้องให้ฝ่ายบริหาร คือคณะรัฐมนตรี เห็นชอบก่อน และในบางกรณีต้องให้สภาให้ความเห็นชอบด้วยเป็นต้น

ผลทางกฎหมายของสนธิสัญญาที่ไม่ได้กระทำเป็นลายลักษณ์อักษรนั้น ศาลประจำยุติธรรมระหว่างประเทศ (Permanent Court of justice) ^{เคยู}พิพากษาในคดี Legal Status of Eastern Greenland Case ในปี ค.ศ. ๑๙๓๓ ว่า คำกล่าวควยวาทาของรัฐมนตรีต่างประเทศนอร์เว (ที่ปรากฏในบันทึกการเจรจาของฝ่ายนอร์เว) ต่อเอกอัครราชทูตเดนมาร์กที่ประจำอยู่นอร์เว เกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ Eastern Greenland นั้น ผู้กพันนอร์เวมิไ้หคานอำนาจอธิปไตยของเดนมาร์กเห็นอ Eastern Greenland (P.C.I.J.Ser.A/B, No.53 P.73)

๒.(ข) "การสัตยาบัน" (Ratification) การยอมรับ (Acceptance) การเห็นชอบ (Approval) และการภาคยานุวัติ (Accession) หมายถึง การกระทำระหว่างประเทศซึ่งรัฐใดแสดงความยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญาในระดับระหว่างประเทศ

การทำสนธิสัญญาในปัจจุบัน นอกจากคำว่า "การสัตยาบัน" ซึ่งหมายถึง การแสดงความยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญาแล้ว ยังปรากฏเห็นใช้คำ "การยอมรับ" แสดง "การเห็นชอบ" ในความหมายเกี่ยวกับการสัตยาบัน แต่ทั้งนี้มักใช้ในกรณีสนธิสัญญาที่มีความสำคัญน้อยกว่ากรณีแรก เพื่อให้โอกาสรัฐบาลพิจารณาตกลงใจในการเข้าผูกพันต่อสนธิสัญญาอีกครั้งหนึ่ง โดยอาจจำเป็นเสมอไปที่จะต้องได้รับความเห็นชอบจากสภา ซึ่งยอมแล้วแต่รัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศ นอกจากนี้ คำว่า

"การยอมรับ" และ "การเห็นชอบ" ยังใช้ในความหมายของ "การภาคยานุวัติ" ด้วย คือใช้ในการแสดงความยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญาโดยไม่ไต่ลงนามในสนธิสัญญานั้น ๆ การที่จะใช้คำใดในความหมายใดนั้น โดยปกติแล้วสนธิสัญญานั้น ๆ จะบัญญัติไว้

๒.(ค) "หนังสือมอบอำนาจเต็ม" (Full powers) หมายถึง เอกสารจากเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของรัฐแต่งตั้งบุคคลคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้แทนของรัฐ เพื่อการเจรจา การตกลงรับ หรือรับรองความถูกต้องของตัวบทสนธิสัญญา หรือเพื่อแสดงความยินยอมของรัฐผูกพันต่อสนธิสัญญา หรือเพื่อกระทำการอย่างอื่นใด ที่เกี่ยวกับสนธิสัญญา

๒.(ง) "ขสงวน" (Reservation) หมายถึงคำแถลงฝ่ายเดียว โดยรัฐบาล ไม่ว่าจะมีความหรือเรียกชื่ออย่างไร ขณะที่ลงนาม สัตยาบัน ยอมรับ เห็นชอบ หรือภาคยานุวัติ ต่อสนธิสัญญา ซึ่งมุ่งที่จะตัดออกหรือเปลี่ยนแปลงผลทางกฎหมายของบทบัญญัติบางตอนแห่งสนธิสัญญาที่ไซ้บังคับแก่รัฐนั้น

๒.(จ) "รัฐเจรจา" (Negotiating State) หมายถึงรัฐซึ่ง ร่วมในการยกร่างและการตกลงรับตัวบทสนธิสัญญา

๒.(ฉ) "รัฐคู่สัญญา" (Contracting State) หมายถึงรัฐ ซึ่งได้ให้ความยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญา ไม่ว่าจะสนธิสัญญาจะมีผลไซ้บังคับแล้วหรือไม่

๒.(ช) "ภาคี" (Party) หมายถึงรัฐซึ่งได้ให้ความยินยอมผูกพัน ต่อสนธิสัญญาและสนธิสัญญามีผลไซ้บังคับแล้ว

๓. บุคคล ยอมรับ เป็นผู้แทนของรัฐสำหรับการตกลงรับ หรือการรับรองความ ถูกต้องของตัวบทสนธิสัญญา หรือสำหรับการแสดงความยินยอมของรัฐผูกพันต่อ สนธิสัญญา ฉะ

๓.๑ แสดงหนังสือมอบอำนาจเต็มที่ถูกต้อง

๓.๒ เป็นที่ปรากฏจากการปฏิบัติของรัฐที่เกี่ยวข้องหรือจากสภาพการณ์อื่นว่า รัฐดังกล่าวมีเจตนาถือว่าบุคคลนั้นเป็นผู้แทนของรัฐเพื่อวัตถุประสงค์นั้น และ

โดยไม่ต้องแสดงหนังสือมอบอำนาจเต็ม

นอกจากนี้ โดยผลแห่งตำแหน่งหน้าที่ บุคคลดังต่อไปนี้ ถือว่าเป็นผู้แทนของรัฐโดยไม่ต้องแสดงหนังสือมอบอำนาจเต็ม คือ

๓.๓ ประมุขของรัฐ ประมุขของรัฐบาล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ สำหรับการกระทำกรใด ๆ ที่เกี่ยวกับการทำสนธิสัญญา

๓.๔ หัวหน้าคณะทูต สำหรับการตกลงรับตัวบทสนธิสัญญาระหว่างรัฐ ผู้แต่งตั้งหัวหน้าคณะทูตกับรัฐที่หัวหน้าคณะทูตได้รับแต่งตั้งให้ไปประจำ

๓.๕ ผู้แทนซึ่งรัฐแต่งตั้งให้ไปประชุมระหว่างประเทศ หรือให้ประจำองค์การระหว่างประเทศ หรือองค์กรหนึ่งองค์กรใดขององค์การระหว่างประเทศ สำหรับการตกลงรับตัวบทสนธิสัญญาในการประชุมระหว่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ หรือองค์กรขององค์การระหว่างประเทศนั้น (อนุสัญญาฯ ข้อ ๗)

๔. วิธีการแสดงการยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญา

การแสดงการยินยอมของรัฐผูกพันต่อสนธิสัญญาอาจกระทำได้โดยการลงนาม แลกเปลี่ยน ตราสารที่ก่อให้เกิดสนธิสัญญา (เช่น หนังสือแลกเปลี่ยน) การสัตยาบัน การยอมรับ การเห็นชอบ หรือการภาคยานุวัติ หรือโดยวิธีการอื่นใดแล้วแต่จะตกลงกัน (อนุสัญญาฯ ข้อ ๑๑) ทั้งนี้ โดยปกติย่อมจะบัญญัติวิธีการแสดงการยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญาไว้ในสนธิสัญญานั้น ๆ

๕. พันธะที่จะไม่ทำลายวัตถุ และวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาก่อนที่สนธิสัญญานั้นจะมีผลใช้บังคับ

ข้อ ๑๘ ของอนุสัญญาฯ บัญญัติให้รัฐมีพันธะที่จะละเว้นจากการกระทำซึ่งอาจจะทำลายวัตถุและวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญา เมื่อ

๕.๑ รัฐนั้นได้ลงนามในสนธิสัญญา หรือแลกเปลี่ยนตราสารที่ก่อให้เกิดสนธิสัญญา ซึ่งมีข้อแม้ว่า จะต้องได้รับการสัตยาบัน การยอมรับ หรือการเห็นชอบ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้แสดงเจตนาอย่างชัดแจ้งว่าจะไม่เข้าเป็นภาคีสนธิสัญญา หรือ

๕.๒ รัฐนั้นได้แสดงเจตนาผูกพันต่อสนธิสัญญาในระหว่างที่รอการมีผล
ในบังคับของสนธิสัญญา ทั้งนี้การมีผลในบังคับของสนธิสัญญานั้นจะคงไม่ช้าเกินควร

๖. การทำขอสงวน และการคัดค้านขอสงวน

การทำขอสงวนและการคัดค้านขอสงวน จะต้องกระทำเป็นลายลักษณ์
อักษร ถ้าทำขอสงวนเมื่อลงนามสนธิสัญญาโดยมีข้อแม้ว่าจะต้องมีการสัตยาบัน การ
ยอมรับ หรือการเห็นชอบ รัฐผู้ทำขอสงวนจะต้องยืนยันขอสงวนเป็นทางการ เมื่อแสดง
ความยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญา ในกรณีเช่นนี้ถือว่าขอสงวนนั้นได้กระทำในวันที่ที่มีการ
ยืนยันขอสงวน (อนุสัญญาฯ ข้อ ๒๐ (๕))

๗. หลักการเคารพต่อสนธิสัญญา (Pacta sunt servanda)

อนุสัญญาฯ ข้อ ๒๖ ได้ยืนยันหลักการเคารพต่อสนธิสัญญาโดยบัญญัติว่า
สนธิสัญญาทุกฉบับที่มีผลในบังคับย่อมผูกพันภาคีสถิตสนธิสัญญา และภาคีสถิตสนธิสัญญาจะต้อง
ปฏิบัติตามโดยสุจริต

๘. กฎหมายภายในและการเคารพต่อสนธิสัญญา

อนุสัญญาฯ ข้อ ๒๗ และ ๒๘ ได้บัญญัติหลักการที่ไม่ให้อ้างบทบัญญัติแห่ง
กฎหมายภายในเพื่อความชอบธรรมในการที่ไม่อาจปฏิบัติตามสนธิสัญญา ทั้งนี้ เว้นแต่
เป็นการละเมิดกฎหมายภายใน โดยเจตจำนง และเป็นเรื่องกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายภายใน
ที่มีความสำคัญมาก การละเมิดกฎหมายภายในจะถือว่าเป็นที่แจ้งชัด ถ้าหากเป็นที่
ปรากฏชัดโดยตรงแก่รัฐใด ๆ ในการกระทำการนั้นตามวิถีทางปฏิบัติโดยปกติและสุจริต

๙. กฎเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับรัฐที่สาม

อนุสัญญาฯ ข้อ ๓๔ ได้บัญญัติกฎเกณฑ์ทั่วไปว่า สนธิสัญญาไม่ได้อำนาจให้เกิด
พันธะหรือสิทธิแก่รัฐที่สามหากรัฐที่สามไม่ยินยอม ทั้งนี้ยกเว้นในกรณีที่กฎเกณฑ์ในสนธิ
สัญญานั้นมีผลผูกพันรัฐที่สามในฐานะที่กลายเป็นหลักกฎหมายระหว่างประเทศจารีต

ประเพณีอันเป็นที่ยอมรับเช่นนั้น (อนุสัญญาฯ ข้อ ๓๘) ในกรณีสนธิสัญญาให้สิทธิแก่รัฐที่สามนั้น ถือว่ารัฐที่สามยินยอมทราบเท่าที่ไม่ได้แสดงเจตนาตรงกันข้าม เว้นแต่สนธิสัญญานั้นจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น (อนุสัญญาฯ ข้อ ๕๖)

๑๐. ความไม่สมบูรณ์ของสนธิสัญญา

ภาค ๕ ของอนุสัญญาฯ ใ้บัญญัติเหตุแห่งความไม่สมบูรณ์ของสนธิสัญญาไว้หลายกรณีได้แก่

๑๐.๑ อนุสัญญาฯ ข้อ ๘๖ เกี่ยวกับการแสดงความยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญาได้กระทำผิดกฎหมายภายในคังโลกแล้วในข้อ ๘ ข้างตน

๑๐.๒ การที่ผู้แทนได้แสดงความยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญาเกินกว่าอำนาจโดยปกติแล้ว รัฐจะยกขึ้นอ้างเพื่อบอกเลิกสนธิสัญญาไม่ได้ เว้นแต่จะโต้แย้งข้อจำกัดแห่งอำนาจนั้นให้แก่รัฐคู่เจรจาอีกฝ่ายหนึ่งทราบล่วงหน้าก่อนที่จะแสดง ความยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญานั้น (อนุสัญญาฯ ข้อ ๘๗)

๑๐.๓ อนุสัญญาฯ ข้อ ๘๘ เกี่ยวกับความสำคัญผิดใ้ยกขึ้นอ้างเพื่อบอกเลิกสนธิสัญญาได้ ถ้าเกี่ยวกับข้อเท็จจริง หรือสถานการณ์ซึ่งรัฐนั้นเชื่อว่ามีอยู่ในขณะกระทำสนธิสัญญา และเป็นมูลฐานอันสำคัญแห่งการ/แสดง ความยินยอมของรัฐนั้นในการผูกพันต่อสนธิสัญญา ทั้งนี้ เว้นแต่ว่าความสำคัญผิดเกิดจากการกระทำของรัฐนั้นหรือสภาพการณ์ปรากฏว่า รัฐนั้นควรจะได้ทราบถึงความสำคัญผิดที่อาจเกิดขึ้น ส่วนความสำคัญผิดเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำในคัมภีร์สนธิสัญญาเท่านั้น ไม่กระทบกระเทือนถึงความสมบูรณ์ของสนธิสัญญา แต่จะต้องดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องตามข้อ ๗๕ ของอนุสัญญาฯ

๑๐.๔ อนุสัญญาฯ ข้อ ๘๙ ใ้บัญญัติใ้รัฐยกกกดฉ้อฉล (fraud) ขึ้นอ้างเพื่อบอกเลิกสนธิสัญญาได้ ถ้ารัฐนั้นถูกจงใจให้ทำสนธิสัญญา เนื่องด้วยความประพฤติอันเป็นการหลอกลวงของ รัฐคู่เจรจาอีกฝ่ายหนึ่ง

๑๐.๕ อนุสัญญาฯ ข้อ ๕๐ ใ้บัญญัติใ้รัฐยกขึ้นอ้างเพื่อบอกเลิกสนธิสัญญาได้ ถ้าหากการแสดงความยินยอมของรัฐได้กระทำลง เนื่องจากผู้แทนของรัฐนั้นได้รับอำนาจสืบจากทางตรงหรือทางอ้อมจากรัฐคู่เจรจาอีกฝ่ายหนึ่ง

๑๐.๖ อนุสัญญาฯ ข้อ ๕๑ ได้บัญญัติว่า การแสดงความยินยอมของรัฐ
ผูกพันต่อสนธิสัญญาซึ่งใดกระทำได้ อันเนื่องมาจาก การที่ผู้แทนของรัฐนั้นถูกข่มขู่ หรือ
คุกคาม จะไม่มีผลทางกฎหมาย

๑๐.๗ อนุสัญญาฯ ข้อ ๕๒ บัญญัติให้สนธิสัญญาที่ใดกระทำได้ โดยถูกคุกคาม
หรือถูกใช้กำลังบังคับอัน เป็นการฝ่าฝืนต่อหลักกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งบัญญัติไว้ใน
กฎบัตรสหประชาชาติเป็นโมฆะ

๑๐.๘ อนุสัญญาฯ ข้อ ๕๓ บัญญัติให้สนธิสัญญาเป็นโมฆะ ถ้าหากว่าใน
ขณะที่กระทำสนธิสัญญา สนธิสัญญานั้นขัดแย้งกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป
ซึ่งมีผลบังคับแก่บุคคล -

(peremptory norm of general international law or jus cogens)

หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปซึ่งมีผลบังคับแก่บุคคลตามข้อนี้
หมายความว่า หมายถึงหลักกฎหมายซึ่ง เป็นที่ยอมรับและรับรอง โดยสังคมนระหว่างประเทศของ
รัฐโดยส่วนรวมว่าเป็นหลักกฎหมายซึ่งไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงและจะสามารถเปลี่ยนแปลง
ได้โดยหลักกฎหมายระหว่างประเทศภายหลังจากซึ่งมีลักษณะเดียวกัน

หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปซึ่งมีผลบังคับแก่บุคคลนั้น เป็นหลัก
กฎหมายระหว่างประเทศซึ่ง เพิ่ง เป็นที่ยอมรับกันในสังคมนระหว่างประเทศ ทั้งนี้ เนื่อง
มาจากการพัฒนาการแห่งกฎหมายระหว่างประเทศอันเป็นผลมาจากความเป็นอารยะ
ของมนุษย์ สนธิสัญญาซึ่งแม้จะใดกระทำได้ด้วยความยินยอมสมัครใจของภาคีส
สัญญา ก็เป็นโมฆะหากขัดต่อหลัก Jus Cogens เช่น สนธิสัญญาเกี่ยวกับการ
ค้าทาส หรือเกี่ยวกับการกระทำการโจรสลัด เพราะทั้งสองกรณีเป็นที่ต้องห้ามและ
ขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศโดยเด็ดขาด

ในกรณีปรากฏมีหลัก Jus Cogens ขึ้นใหม่ อนุสัญญาฯ ข้อ ๖๔
ก็บัญญัติว่า สนธิสัญญาที่มีอยู่ซึ่งขัดต่อหลัก Jus Cogens ใหม่ นั้น เป็นโมฆะ
และสิ้นสุดลง

๑๑. การบอกเลิกหรือการถอนตัวออกจากสนธิสัญญาซึ่งไม่เป็นเหตุยุติ
วาทะการสิ้นสุดการบอกเลิกหรือการถอนตัว กระทำโดย

๑. เป็นที่ปรากฏแน่ชัดว่ามีเจตนาที่จะยอมรับการที่อาจถูกบอกเลิก
หรือถอนตัว
๒. สิทธิบอกเลิกหรือถอนตัวอาจปรากฏโดยสภาพของสนธิสัญญาโดย
ปริยาย

การบอกเลิกหรือถอนตัวนั้นจะต้องกระทำโดยแจ้งเจตนาให้ทราบ
ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๑๒ เดือน (ข้อ ๕๖)

๑๒. การสิ้นสุด และการระงับใช้สนธิสัญญาชั่วคราว

ภาค ๕ ของอนุสัญญาฯ ได้บัญญัติเหตุแห่งการสิ้นสุด และการระงับใช้
สนธิสัญญาชั่วคราวไว้หลายกรณี เช่น ในกรณีที่ถูกภาคีอีกฝ่ายหนึ่งละเมิด (ข้อ ๖๐)
กรณีเกิดเหตุสุดวิสัยที่ทำให้ไม่อาจปฏิบัติตามสนธิสัญญา เช่น วัตถุประสงค์แห่งสนธิสัญญา
สูญหาย หรือถูกทำลายไป (ข้อ ๖๑) การเปลี่ยนแปลงอันสำคัญแห่งสถานการณ์
(Fundamental change of circumstances or rebus sic
stantibus) ซึ่งไม่อาจคาดเห็นได้ในขณะกระทำสนธิสัญญา ยกเว้น
สนธิสัญญากำหนดดินแดนหรือผลแห่งการเปลี่ยนแปลงอันสำคัญนั้น เกิดจากการละเมิด
ต่อพันธะตามสนธิสัญญา หรือพันธะระหว่างประเทศอื่นซึ่งผูกพันต่อภาคีสถิติสัญญาใด
แล้ว ไม่อาจจะยกเลิกข้อนี้ขึ้นเองได้ (ข้อ ๖๒)

๑๓. การตัดสัมพันธ์ไมตรีทางการทูตและกงสุล

อนุสัญญาฯ ข้อ ๖๓ ได้บัญญัติว่า การตัดสัมพันธ์ไมตรีทางการทูตและ
กงสุลระหว่างภาคีสถิติสัญญาไม่กระทบกระเทือนต่อนิติสัมพันธ์ที่ใดมีขึ้นระหว่างภาคี
สนธิสัญญา เว้นแต่ว่า การมีความสัมพันธ์ไมตรีทางการทูตและกงสุลเป็นสิ่งจำเป็น
สำหรับการใช้บังคับแห่งสนธิสัญญา

นอกจากนี้ ข้อ ๓๕ ยังบัญญัติว่า การตัดหรือการไม่มี สัมพันธ์ไมตรี
ทางการทูตและกงสุลระหว่างสองรัฐหรือมากกว่า ไม่ได้ห้ามมิให้รัฐเหล่านั้นกระทำ
สนธิสัญญาระหว่างกัน และการทำสนธิสัญญาระหว่างกันก็ไม่ได้กระทบกระเทือนต่อ

สถานภาพที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางการทูตและกงสุล

อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญานี้ เปิดให้ประเทศสมาชิกสหประชาชาติ ประเทศสมาชิกทบวงการชำนัญพิเศษ ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ ภาควิชาธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ และประเทศอื่นใดที่ได้รับเชิญจากสมัชชาสหประชาชาติเข้าเป็นภาคี

สำหรับประเทศที่จะได้รับเชิญจากสหประชาชาติเข้าเป็นภาคีนั้น ที่ประชุมใดลงมติขอให้สมัชชาสหประชาชาติเชิญประเทศต่าง ๆ เข้าเป็นภาคีอนุสัญญานี้ให้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ เพราะเห็นว่า เป็นอนุสัญญาพหุภาคีที่เกี่ยวกับการประมวลและการพัฒนาการกฎหมายระหว่างประเทศอันจะเป็นประโยชน์แก่องค์กรระหว่างประเทศโดยส่วนรวม (ภาคผนวก กรมสารสุคตหายของการประชุม)

อนุสัญญาฯ ฉบับนี้ยังไม่มีผลใช้บังคับ

บทสรุป

ในบทสรุปนี้ เราอาจจะกล่าวได้ว่า หลักและการปฏิบัติเกี่ยวกับการทำสนธิสัญญาของประเทศไทยนั้น นอกจากจะอนุวรรตตามหลักสากลของกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว โดยทั่วไป ก็มีหลักเกณฑ์ส่วนใหญ่ เช่นเดียวกับหลักและการปฏิบัติในการจัดทำสนธิสัญญา เช่นเดียวกับของประเทศอังกฤษ ทั้งนี้ เพราะเหตุว่าประเทศไทยเรามีขนบธรรมเนียมประเพณีและระบอบการปกครองในลักษณะที่คล้ายคลึงกับของประเทศอังกฤษนั่นเอง ฉะนั้น ระเบียบพิธีการต่าง ๆ ในการดำเนินการทำสนธิสัญญาวิธีปฏิบัติ หรือเรื่องตราสารมอบอำนาจ (Full Powers) ต่าง ๆ ก็เป็นไปในทำนองเดียวกันด้วยเช่นกัน

และในการพิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ในการทำสนธิสัญญาตามหลักในบทบัญญัติของกฎหมายแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว จะเห็นได้ว่าในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๑๕๐ ก็มีบัญญัติไว้เกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

"พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพสงบศึก และทำหนังสือสัญญาอื่นกับนานาประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา"

ฉะนั้น อำนาจในการทำสนธิสัญญาของประเทศไทย ตามบทบัญญัติของกฎหมายจึง เป็นของพระมหากษัตริย์ แต่ตามมาตรา ๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติไว้ว่า

"พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งอำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี"

และมาตรา ๑๕๒ ก็มีบัญญัติว่า

"ในการบริหารราชการแผ่นดิน นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีผู้ได้รับแต่งตั้งให้ว่าการกระทรวง ต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภาในหน้าที่ของตน และรัฐมนตรีทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อรัฐสภาในนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรี"

ซึ่งในกรณีนี้จึงหมายความว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
ก็ผู้มีอำนาจหน้าที่และต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภาในการดำเนินการจัดทำสนธิสัญญากับ
นานาประเทศ ทั้งสนธิสัญญาประเภททวิภาคี สนธิสัญญาพหุภาคี และอนุสัญญาต่าง ๆ
 ฯลฯ แต่ทว่า นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีทุกคนในคณะรัฐมนตรีนี้จะต้องรับผิดชอบ
ร่วมกันต่อรัฐสภาในนโยบายทั่วไปเกี่ยวกับการ เข้าทำสนธิสัญญากับต่างประเทศทุก
ฉบับด้วย

ส่วนในกรณีที่ว่า "หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือ
จะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การ เป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของ
รัฐสภา" นั้นก็มีระบุไว้ในบทบัญญัติตามมาตรา ๑๓๘ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
ไทยว่า

"ในกรณีต่อไปนี้ให้รัฐสภาประชุมร่วมกัน

(๑)

(๘) การให้ความเห็นชอบแก่หนังสือสัญญาตามมาตรา ๑๕๐

(๑๐)

แม้กระนั้นก็ตาม หลักและการปฏิบัติในการทำสนธิสัญญาในปัจจุบันได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงไป
จากเดิมมาก ทั้งนี้ก็เป็นหลักความจริงที่ว่า ทุกสิ่งย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา หลัก
และการปฏิบัติในการทำสนธิสัญญาปัจจุบันนี้ไ้กระทำกันรวดเร็วและรวบรัดขึ้นกว่าสมัย
เดิม เช่น ในอารัมภบทของสนธิสัญญาในสมัยโบราณมักจะกล่าวถึงอำนาจเทพเจ้า
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายซึ่งไม่ปรากฏในสนธิสัญญาปัจจุบัน นอกจากนี้ สนธิสัญญาที่มีความ
สำคัญน้อยมักจะกระทำเป็นการรวบรัด เช่น ทำในรูปหนังสือแลกเปลี่ยนเป็นต้น ซึ่ง
จะเห็นว่ากระทำกันมากในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม การทำสนธิสัญญานั้นก็ย่อมอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย
ภายในของแต่ละรัฐคงได้กล่าวแล้ว ซึ่งจะไ้แก่รัฐธรรมนูญของแต่ละรัฐ นอกจากนี้
การทำสนธิสัญญาระหว่างรัฐคงได้กล่าวแล้ว ปัจจุบันจะปรากฏมีการทำสนธิสัญญา
ระหว่างรัฐกับองค์การระหว่างประเทศ หรือระหว่างองค์การระหว่างประเทศ

ด้วยกันมากขึ้น การทำสนธิสัญญาโดยองค์การระหว่างประเทศนั้นมีลักษณะแตกต่างกับการทำสนธิสัญญาโดยรัฐบาล และขณะนี้คณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศกำลังร่างบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้

การทำสนธิสัญญานอกจากจะตกอยู่ในบังคับของกฎหมายภายในแล้ว ยังต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศด้วย ซึ่งส่วนใหญ่ตกอยู่ในบังคับของจารีตประเพณีในทางปฏิบัติระหว่างประเทศ แต่ในปัจจุบันนี้ในสังคมนระหว่างประเทศจะปรากฏเห็นว่า ได้พยายามจะประมวลกฎหมายระหว่างประเทศเป็นลายลักษณ์อักษร จะเห็นได้ว่าสหประชาชาติได้เพียรพยายามประมวลกฎหมายระหว่างประเทศในสาขาต่าง ๆ และจะเห็นได้ว่าคณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศได้ใช้เวลาร่วม ๒๐ ปี พยายามร่างอนุสัญญาควยกฎหมายสนธิสัญญา ซึ่งนอกจากจะเป็นการวางระเบียบวิธีการทำสนธิสัญญาแล้วย่อมจะเป็นหลักประกันได้ว่า ประเทศเล็กจะไม่ถูกประเทศมหาอำนาจใช้กำลังบังคับในการให้ทำสนธิสัญญาโดยถือว่ามีผลใช้บังคับในอดีต และในทางปฏิบัติในการทำสนธิสัญญาในปัจจุบันนี้รัฐบาลต่าง ๆ รวมทั้งรัฐบาลไทยก็ได้ยอมรับมาตรการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการหรือศาลไว้ในสนธิสัญญาที่เห็นสมควรบางฉบับ

ซึ่งจะเห็นได้ว่าการรับอำนาจศาลยุติธรรมระหว่างประเทศสำหรับประเทศไทยนั้นหมคอายุนับตั้งแต่วันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๓ และหลังจากนั้นประเทศไทยไม่เคยขออายุการรับอำนาจศาล ดังนั้น ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศจะมีอำนาจวินิจฉัยเฉพาะคดีที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสถิติสัญญาและสนธิสัญญานั้น ๆ กำหนดให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศมีอำนาจวินิจฉัยกรณีพิพาทต่าง ๆ ซึ่งระบุไว้ในสนธิสัญญานั้น ๆ เท่านั้น

ในทางปฏิบัติในการทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศของสหประชาชาตินั้น มักจะนำปัญหาที่ไม่สามารถตกลงกันได้มาแยกทำเป็นพิธีสารต่างหาก เช่นในกรณีอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางการทูต ค.ศ. ๑๙๖๑ ได้แยกทำเป็นพิธีสารเดี่ยวเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยบังคับ และโดยปกติแล้วสนธิสัญญามักจะมีข้อบทว่า รัฐใดบ้างที่มีสิทธิเข้าเป็นภาคี เช่นในทางปฏิบัติสนธิสัญญาที่จัดทำโดยสหประชาชาติ จะให้สิทธิแก่ประเทศสมาชิกสหประชาชาติ ประเทศสมาชิกทบวงการชำนัญพิเศษสหประชาชาติ ประเทศสมาชิกศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ และประเทศอื่นใดที่สหประชาชาติเห็นสมควร เชิญเชิญเข้าเป็นภาคีในกรณีที่มีสนธิสัญญา มีความสำคัญต่อสังคมระหว่างประเทศอย่างมาก ก็จะเปิดโอกาสให้ทุกประเทศเข้าเป็นภาคี เช่น สนธิสัญญาห้ามการแพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ เป็นต้น

ในการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยความกฎหมายสนธิสัญญา สมัยที่ ๑ ณ กรุงเวียนนา ระหว่างวันที่ ๒๖ มีนาคม ถึงวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๑๑ ได้มีปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของประเทศในการเข้าเป็นภาคีกล่าวคือ ประเทศโซเวียตคัดค้านไม่ให้มีบทบัญญัติไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยความกฎหมายสนธิสัญญา ข้อ ๕ ทวิว่า เมื่อถือว่าเป็นสนธิสัญญาพหุภาคีทั่วไป (General Multilateral Treaty) แล้วให้สิทธิทุกประเทศเข้าเป็นภาคีได้ (All States Formula) ทั้งนี้โดยขอให้มีบทบัญญัติกำหนด "สนธิสัญญาพหุภาคี" ไว้ในบทนิยามศัพท์ด้วย

สำหรับปัญหานี้ ประเทศไทยเห็นว่า ไม่ควรรับหลักการนี้เพราะว่า การที่จะให้สิทธิเข้าเป็นภาคีสถิติสนธิสัญญานั้นย่อมขึ้นอยู่กับเจตนาของภาคีสถิติสนธิสัญญา เป็นสำคัญ ไม่ใช่ถือว่า ถ้าเป็นสนธิสัญญาพหุภาคีทั่วไปแล้ว ทุกประเทศมีสิทธิเข้า เป็นภาคีได้ นอกจากนี้เป็นการยากที่จะนิยามได้แน่นอนว่า เมื่อไรเป็นสนธิสัญญา พหุภาคีทั่วไป การที่ประเทศกลุ่มโซเชี่ยลลิสต์เสนอหลักการนี้ขึ้นก็เพื่อผลประโยชน์ ทางการเมือง เพราะต้องการจะให้ฝ่ายตนบางประเทศที่ยังไม่มีสิทธิเข้าร่วมในสัญญา ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะซึ่งจัดโดยสหประชาชาติได้มีสิทธิเข้าร่วมประชุม และร่วมทำสนธิสัญญาด้วย แต่ตรงกันข้ามแม้บางสนธิสัญญาพหุภาคีที่เปิดให้เข้าเป็น ภาคีได้ทั่วไป ก็ไม่อาจบังคับให้ทุกประเทศเป็นภาคีได้ ซึ่งในกรณีนี้รัฐบาลเยอรมัน และรัฐบาลญี่ปุ่นก็เห็นพ้องด้วยกับความเห็นของฝ่ายไทย

ในที่สุดปัญหานี้ได้ตกไปในการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมาย สนธิสัญญา สมัยที่ ๒ ณ กรุงเวียนนา ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๖๔ และ ที่ประชุมได้ตกลงให้มีบัญญัติไว้ในข้อ ๔๑ แห่งอนุสัญญา เป็นหลักทั่วไปว่า ให้รัฐ สมาชิกสหประชาชาติหรือประเทศสมาชิกทบวงการชำนัญพิเศษ หรือประเทศ สมาชิกศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ และประเทศอื่นใดที่สหประชาชาติเห็น สมควรเชิญเข้าเป็นภาคีสถิติสนธิสัญญานับนี้ได้

ฉะนั้น จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักและการปฏิบัติเกี่ยวกับการ ทำสนธิสัญญาของประเทศไทยนั้น โดยทั่วไปแล้ว ประเทศไทยยึดหลักตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๑) ตามบทบัญญัติในมาตรา ๑๕๐, มาตรา ๘, มาตรา ๑๕๒ และ

มาตรา ๑๓๔ เป็นเกณฑ์ และนอกจากมาตราต่าง ๆ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. ๒๕๑๑ ดังกล่าว ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับกฎหมายภายในแล้ว วิธีการทำสนธิสัญญากับนานาประเทศของประเทศไทยในชั้นระหว่างประเทศ (International plane) ย่อมเป็นการปฏิบัติสอดคล้องกับประเพณีปฏิบัติระหว่างประเทศอันเป็นที่นิยมและยอมรับนับถือของนานาชาติทั่วโลกอยู่เสมอตลอดมา
